

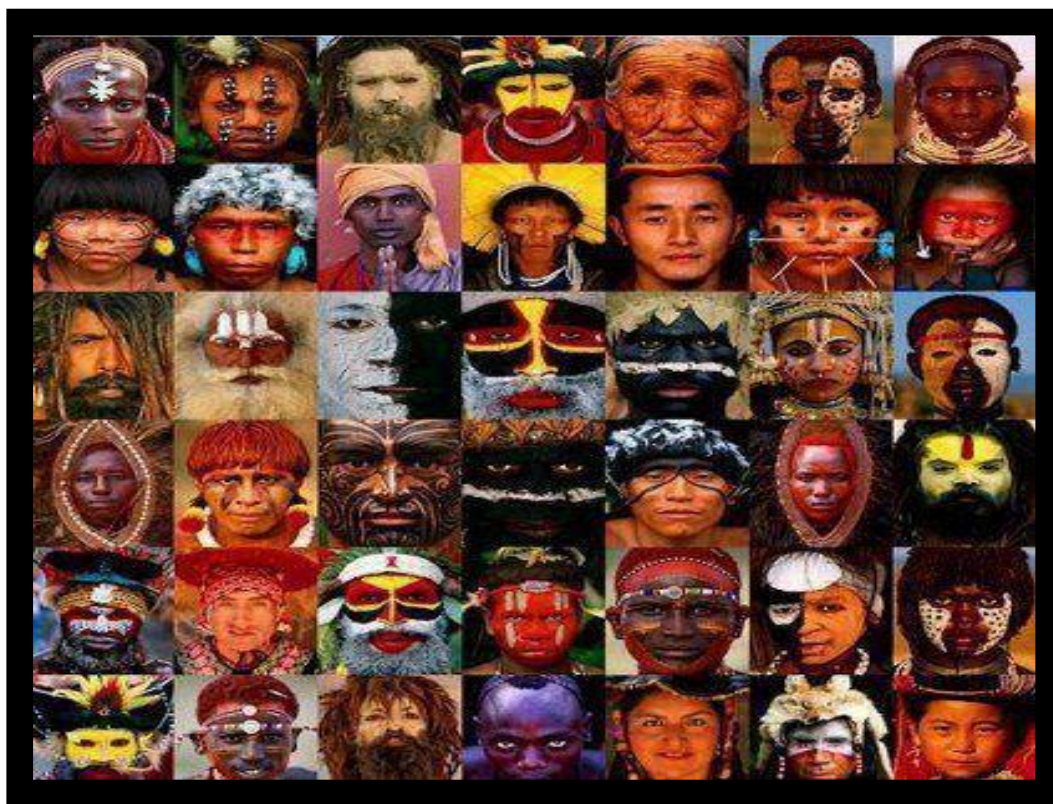
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ & ΚΟΣΜΗΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΜΑΚΙΓΙΑΖ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΦΥΛΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ

ΑΛΤΕΖΙΝΙ ΕΛΙΖΑ

ΚΑΡΑΚΑΣΙΔΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΚΑΡΑΤΣΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2016

ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ

ΕΙΡΗΝΗ...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	9
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
I. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	12
1.1 Εισαγωγή.....	12
1.2 Ιστορική αναδρομή.....	14
1.3 Αρχαία Ελλάδα.....	16
1.4 Αρχαία Ρώμη.....	18
1.5 Αρχαία Αίγυπτος.....	20
1.6 Αρχαία Κίνα.....	22
1.7 Μέση Ανατολή.....	24
1.8 Αρχαία Ινδία.....	25
II. ΑΣΙΑ.....	27
2.1 Κίνα.....	27
2.2 Ινδία.....	29
2.3 Ιαπωνία.....	31
2.4 Mehndi (Χένα).....	33
III. ΑΜΕΡΙΚΗ.....	42
3.1 Ιθαγενείς πληθυσμοί της Αμερικής.....	42
3.2 Φυλή Kayapo.....	46
3.3 Φυλή Ashaninka.....	48
3.4 Φυλή Huaorani.....	50

V. ΩΚΕΑΝΙΑ	45
4.1 Ιθαγενείς πληθυσμοί της Αυστραλίας.....	52
4.2 Φυλή Papua.....	55
IV. ΑΦΡΙΚΗ	59
5.1 Εισαγωγή.....	59
5.2 Μακιγιάζ μαύρης φυλής.....	60
5.3 Φυλή Karo.....	62
5.4 Φυλή Efik.....	65
5.5 Φυλή xhosa.....	67
5.6 Φυλή Woodabe (Bororo).....	69
5.7 Φυλή Nuba.....	76
5.8 Φυλές της κοιλάδας του Όμο.....	79
5.9 Φυλή Mursi.....	82
5.10 Φυλή Masai.....	84
5.11 Φυλή Surma.....	86
5.12 Φυλή Pondo.....	89
Συμπεράσματα.....	90
Επίλογος.....	91
VI. ΤΕΛΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	92
Βιβλιογραφία.....	92
Εικόνες	
Εικόνα 1.....	16
Εικόνα 2.....	17

Εικόνα 3.....	18
Εικόνα 4.....	19
Εικόνα 5.....	21
Εικόνα 6.....	22
Εικόνα 7.....	25
Εικόνες 8 και 9.....	28
Εικόνα 10.....	29
Εικόνα 11.....	30
Εικόνα 12.....	31
Εικόνα 13.....	32
Εικόνα 14.....	33
Εικόνα 15, 16, 17και 18.....	34
Εικόνα 19, 20 και 21.....	35
Εικόνες 22 και 23.....	36
Εικόνες 24, 25,26 και 27.....	37
Εικόνες 28,29 και 30.....	38
Εικόνες 31,32 και 33.....	39
Εικόνες 34 και 35.....	40
Εικόνα 36.....	42
Εικόνες 37 και 38.....	43
Εικόνες 39, 40.....	44
Εικόνα 41.....	46
Εικόνες 42, 43, 44 και 45.....	47
Εικόνες 46 και 47.....	48
Εικόνες 48 και 49.....	49
Εικόνα 50.....	50

Εικόνες 51 και 52.....	51
Εικόνα 53.....	52
Εικόνες 54 και 55.....	53
Εικόνα 56.....	55
Εικόνες 57 και 58.....	56
Εικόνες 59 και 60.....	57
Εικόνα 61.....	60
Εικόνα 62.....	61
Εικόνα 63.....	62
Εικόνες 64, 65 και 66.....	63
Εικόνες 67 και 68.....	65
Εικόνες 69 και 70.....	67
Εικόνα 71.....	68
Εικόνα 72.....	69
Εικόνες 73 και 74.....	70
Εικόνα 75.....	71
Εικόνες 76, 77 και 78.....	72
Εικόνες 79 και 80.....	73
Εικόνες 81, 82 και 83.....	74
Εικόνες 84 και 85.....	76
Εικόνες 86 και 87.....	77
Εικόνα 88.....	79
Εικόνες 89, 90,91 και 92.....	80
Εικόνα 93.....	81
Εικόνες 94, 95 και 96.....	82
Εικόνα 97.....	84

Εικόνα 98.....	85
Εικόνες 99 και 100.....	86
Εικόνες 101 και 102.....	87
Εικόνα 103.....	89

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μακιγιάζ τόσο του προσώπου όσο και του σώματος ήταν πολύ σημαντικό καθ'όλη την ιστορική διαδρομή του ανθρώπου. Χρησιμοποιούνταν σε διάφορες θρησκευτικές και κοινωνικές τελετές ή σε άλλες ξεχωριστές στιγμές των ανθρώπων.

Ακόμη λειτουργούσε ως καμουφλάζ ειδικότερα στις πρωτόγονες φυλές κατά την διάρκεια του κυνηγιού. Το μακιγιάζ του προσώπου έμοιαζε με μάσκα η οποία όμως άφηνε τις εκφράσεις του προσώπου να φανούν και να δείξουν τα συναισθήματα των ανθρώπων.

Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι βάζονται μπορεί να ποικίλει. Κάποιες φορές το κάνουν ως μέρος μιας τελετουργίας ή άλλες φορές με αυτό δήλωναν την κοινωνική τους θέση.

Ωστόσο στις πολιτισμένες κοινωνίες το μακιγιάζ δεν χρησιμοποιούνταν για τους σκοπούς αυτούς αλλά ως ένα μέσω ομορφιάς που αναφέρεται κυρίως στις γυναίκες αλλά και σε άνδρες σε ορισμένες εποχές.

Τα χρώματα και τα σχέδια είναι ποικίλα. Από παλιά μέχρι και σήμερα που εφαρμόζεται ακόμη από μερικές φυλές είναι διαφορετικά σε κάθε μια από αυτές, έχουν συμβολική σημασία και διαφέρουν ανάλογα με τον σκοπό, το γεγονός ή την γιορτή για την οποία θα χρησιμοποιηθούν.

Η ζωγραφική είναι ουσιαστικά ένας συνδυασμός χρωμάτων, τόνων, υφής, και χώρου. Προσπαθεί να μεταδώσει τις εκφράσεις που δεν μπορούν να υποθούν με τα λόγια όμως αυτό επιτυγχάνεται με τις κινήσεις ενός πινέλου.

Λέξεις κλειδιά: μακιγιάζ-φυλές-συμβολισμοί-παραδόσεις

ABSTRACT

The makeup of both the face and the body was very important throughout the history of the human journey. Used in various religious and social ceremonies or other special moments of people.

Another reason was that functioned as camouflage especially in primitive tribes during hunting. Even the facial makeup looked like a mask but which left facial expressions look and show people's feelings.

The reasons why the people are painted can vary. Sometimes do so as part of a ritual or other times it declares their social position.

But in civilized societies makeup not used for these purposes, but as a means of beauty refers mainly to women and men in certain seasons.

Colors and patterns are varied. From old until today still applied by some tribes are different in each of them, have symbolic meaning and differ depending on the purpose, event or celebration for which will be used

The painting is essentially a combination of colors, tones, texture, and space. Praospatheï to convey the expressions that may not suppose the words but this is achieved by the movements of a brush.

Keywords: make up- tribes- symbols-traditions

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας αφορά το μακιγιάζ σε διαφορές φυλές του κόσμου. Η επιλογή του θέματος έγινε λόγο του μεγάλου ενδιαφέροντός μας για τους πολιτισμούς και τις παραδόσεις των διαφόρων χώρων.

Είναι αξιοθαύμαστο πως οι άνθρωποι έχουν βρει τρόπο μέσα από το μακιγιάζ να επικοινωνούν μεταξύ τους, να μεταμορφώνονται και να δείχνουν συναισθήματα και διάφορες καταστάσεις μέσα από αυτό.

Το μακιγιάζ κάθε φυλής είναι μοναδικό και συμβολικό, όπως επίσης τα σχέδια και τα χρώματα που χρησιμοποιούν δεν είναι τυχαία. Για τους ανθρώπους αυτούς το μακιγιάζ αποτελεί σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι τις ζωής τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μακιγιάζ του προσώπου και του σώματος έχει καταγραφεί από την 1η Δυναστεία της Αιγύπτου (3100-2907 π.Χ) όπου τάφοι της εποχής εκείνης αποκαλύπτουν αλοιφές μέσα σε βάζα τα οποία ήταν αρωματικά. Η αλοιφή χρησιμοποιήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από άνδρες και γυναίκες για να κρατήσουν το δέρμα τους ενυδατωμένο και εύκαμπτο καθώς επίσης και για να αποφύγουν τις ρυτίδες από της ξηρή θερμότητα.

Στην Ελλάδα το μακιγιάζ εδραιώθηκε από τον 5^ο π.Χ αιώνα και ήταν ιδιαίτερα διακριτικό. Το κύριο χαρακτηριστικό του ήταν η ισορροπία που υπήρχε ανάμεσα στα χαρακτηριστικά του προσώπου και στην απλότητα του φυσικού μακιγιάζ.

Το μακιγιάζ του σώματος έχει χρησιμοποιηθεί πριν από χιλιάδες χρόνια και ίσως είναι μια από τις πρώτες μεθόδους για να σημαδέψουν τον εαυτό τους. Συνήθως χρησιμοποιούσαν βαφές ή ώχρα με τα οποία έκαναν επίσης τοιχογραφίες σε τάφους. Συνήθως έβαφαν τους ώμους, το στήθος και την περιοχή των μηρών.

Τέλος η μεγάλη ποικιλία μοτίβων που μπορεί να δημιουργήσει κάποιος που βάφει το πρόσωπο και το σώμα του μπορεί να αυξήσει τα συναισθήματα και τη σημασία των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Τα μοτίβα μπορεί να είναι συγκεκριμένα ή τυχαία γεωμετρικά σχήματα που φαινομενικά δεν έχουν καμία ιδιαίτερη σημασία, όμως κρύβουν έναν δυνατό δεσμό ανάμεσα στους ανθρώπους που το εφαρμόζουν.

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(1) Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

I. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Ο Όρος μακιγιάζ είναι ξενόγλωσσος. Στα ελληνικά τον ορό αυτό μπορεί να αντικαταστήσει η λέξη ψιμυθίωση η όποια προέρχεται από τη λέξη ψιμύθιο που σημαίνει ανθρακικός μόλυβδος τον όποιο χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι έλληνες για να αποκτήσουν λευκό δέρμα. Στο μακιγιάζ του προσώπου χρησιμοποιούνται μη τοξικά χρώματα, πηλός, κιμωλία, χένα και βαφές για τελετουργικούς ή παραστατικούς σκοπούς. Το μακιγιάζ του προσώπου μπορεί να παρομοιαστεί με μια μάσκα η όποια όμως σε αντίθεση με μια κανονική μάσκα αφήνει τις εκφράσεις του προσώπου να φάνουν κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε θεατρικές παραστάσεις. Η ζωγραφική στο πρόσωπο είναι πιθανός η αρχική μορφή του μακιγιάζ η όποια εξελίσσεται από την χρήση του σε τελετές και στο κυνήγι τώρα χρησιμοποιείται για στολισμό. Έχει χρησιμοποιηθεί σε όλο τον κόσμο από την παλαιολιθική εποχή όπου έχει ανακαλυφθεί σε πολλούς χώρους ταφής. Μερικές θρησκευτικές παραδόσεις θεωρούν πως η ζωγραφική, τα τατουάζ και τα τρυπήματα στο σώμα θα προκαλέσουν φθορά στο σώμα των τέλειων ανθρωπίνων μορφών. Ωστόσο υπάρχει και η αντίθετη άποψη που θεωρεί, ότι όσοι δεν έχουν κάτι από αυτά στο σώμα τους δεν είναι ολοκληρωμένοι και ότι με αυτόν τρόπο διακρίνεται το ανθρώπινο είδος από το ζωικό βασίλειο. Πολλά από τα σχέδια τα όποια συνήθιζαν να ζωγραφίζουν πάνω τους είχαν βρεθεί πάνω σε αντικείμενα όπως είναι τα πήλινα αγγεία, σε όπλα και σε αλλά εργαλεία καθώς επίσης και σε πέτρες και σε βράχους. Τα χρώματα προέρχονταν από το φυσικό τους περιβάλλον μερικά από αυτά ήταν ο κόκκινος και ο κίτρινος άργιλος, ο άσπρος ασβέστης, το μαύρο κάρβουνο ή μαγγάνιο και οι φυτικές βαφές. Το μακιγιάζ του σώματος συνδέθηκε με την εξέλιξη και την ανάπτυξη της γλώσσας, της δημιουργικότητας και της επικοινωνίας. Για πολλές φυλές το κόκκινο χρώμα αντιπροσώπευε τον θυμό και τα άσχημα συναισθήματα, το άσπρο την ειρήνη, το πράσινο συμβόλιζε τα ωραία συναισθήματα, το κίτρινο και το χρυσό την αθωότητα και την συγκράτηση. Ξεχωριστή σημασία για όλο τον κόσμο είχε το κόκκινο χρώμα γιατί είναι το χρώμα του αίματος και μπορεί εύκολα να βρεθεί κυρίως στην ώχρα και στα μούρα. Επιπλέον αυτό το χρώμα είναι το πρώτο που γίνεται αντιληπτό από τα ανθρωπινά μάτια γιατί το μήκος κύματος είναι μακρύ. Στις δυτικές κοινωνίες το μακιγιάζ του προσώπου και του σώματος για πολλά χρόνια εφαρμοζόταν μόνο από τους ηθοποιούς και στο τσίρκο. Στις αρχές όμως του 20^{ου} αιώνα το φυλετικό μακιγιάζ επηρέασε ιδιαίτερα την εξέλιξη της δυτικής τέχνης.

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(6) Καρτεροπούλου Α. Το μακιγιάζ και η ιστορία του 2013 Ιουν 2

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(29) *Gröning K.* Body Painting. 2011 The Pitt Rivers Museum, University of Oxford, England

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

1.2 Ιστορική αναδρομή

Η επιθυμία μιας γυναικάς να φαίνεται και να αισθάνεται όμορφη δεν είναι κάτι καινούργιο ακόμη και από τα αρχαία χρόνια. Τα καλλυντικά χρησιμοποιούνταν με μεγάλο ζήλο από τις γυναίκες αλλά και από τους άνδρες στον ίδιο βαθμό. Οι γυναίκες συνήθιζαν να ξοδεύουν πολλά χρήματα και χρόνο για τον καλλωπισμό τους ιδιαίτερα στην Αρχαία Βαβυλώνα, όπου άνδρες και γυναίκες κάθε ηλικίας βάφονταν με λευκό μόλυβδο και χρησιμοποιούσαν πορφυρό ρουζ και eyeliner και επίσης χρωμάτιζαν τα νύχια και τις παλάμες τους με χένα. Οι Αρχαίοι Πέρσες βάφονταν με έντονο μέικ απ αλλά τοποθετούσαν λιγότερο ρουζ. Οι Ρωμαίοι εφάρμοζαν καλλυντικά από τα μέσα του 1^{ου} αιώνα μΧ και συνήθιζαν να τοποθετούν μαύρο χρώμα για τις βλεφαρίδες και τα βλέφαρα , κιμωλία για να πτωχαίνουν το λευκό χρώμα στο δέρμα και ρουζ στα ζυγωματικά. Στη διάρκεια του Μεσαίωνα το χλωμό δέρμα ήταν σημάδι πλούτου. Τον 6^ο αιώνα οι γυναίκες αναζητούσαν δραστικά μετρά για να προκαλέσουν αιμορραγία με σκοπό να φαίνεται πιο κοκκινωπό το δέρμα τους. Τον 18^ο αιώνα το κόκκινο κραγιόν και το ρουζ έδιναν μια όψη υγείας. Οι περισσότερες συνταγές καλλυντικών φτιάχνονταν από βότανα, ζωικό λίπος, κονιάκ, λαχανικά, ιαματικό νερό, και φράουλες. Το λευκό δέρμα δήλωνε χλιδή και άνεση ενώ το μαυρισμένο από τον ήλιο δέρμα υποδείκνυε δουλεία και εργασία χαμηλού κοινωνικού επίπεδου. Για να μπορέσουν οι γυναίκες να διατηρήσουν το λευκό δέρμα και τους καλοκαιρινούς μήνες έβαζαν σκούφους, ομπρέλες και συνήθιζαν να καλύπτουν όλα τα ορατά σημεία του σώματος με διαφορές λευκαντικές ουσίες οι περισσότερες από τις οποίες ήταν θανατηφόρες. Τα πιο επικίνδυνα βοηθήματα ομορφιάς που χρησιμοποιούσαν ήταν ο μόλυβδος και ο ψευδάργυρος. Η καταστροφή που προκαλούσαν δεν ήταν μόνο στο δέρμα αλλά και απώλεια τριχών, στομαχικά προβλήματα, σπασμούς και τέλος μπορεί να προκαλούσαν και θάνατο. Οι έντιμες γυναίκες δεν έκαναν χρήση του μακιγιάζ αλλά έβαζαν μόνο μάσκες στο πρόσωπο, τα κραγιόν δεν τα χρησιμοποιούσαν αλλά τοποθετούσαν στα χείλη τους μυραλοιφή για να είναι λαμπερά. Η μεγάλη επανάσταση στο μακιγιάζ άρχισε στο 1910 όπου δημιουργήθηκε η πρώτη μάσκα, το 1914 έγινε η πρώτη καλυπτική βάση σε στερεή μορφή. Στη διάρκεια αυτής της δεκαετίας οι πρώτες πεπιεσμένες πούδρες έκαναν την εμφάνιση τους σε συσκευασία με καθρέφτη και με ειδικό σφουγγαράκι. Οι νέες γυναίκες στην Αμερική άρχισαν να δείχνουν την ανεξαρτησία τους φορώντας κόκκινο κραγιόν το οποίο συχνά είχε άρωμα κερασί. Στα τέλη το 1920 το ορατό μακιγιάζ ήρθε πλέον στη μόδα ιδιαίτερα στις αστικές γυναίκες και ταυτόχρονα την ίδια δεκαετία έκαναν το πρώτο lip gloss. Τα κραγιόν εξελιχτήκαν με νέες αποχρώσεις και ήταν πολύ ξηρά επειδή είχαν βάση το σαπούνι ενώ στην μόδα ήταν επίσης και η μάσκα σε στερεή και σε υγρή μορφή. Το 1960 οι hippies έφεραν το απελευθερωτικό μακιγιάζ ενώ το 1970 και το 1980 τα μάτια ήταν έντονα βαμμένα καθώς υπήρχε ένα εύρη φάσμα

από χρώματα σκιών. Στην σημερινή εποχή οι γυναίκες χρησιμοποιούν τα χρώματα για να βελτιώσουν την εμφάνιση τους ή για να δείξουν την κοινωνική τους θέση.

(1) Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009

(50) Israel B. Makeup Trends in Ancient Times sep 11

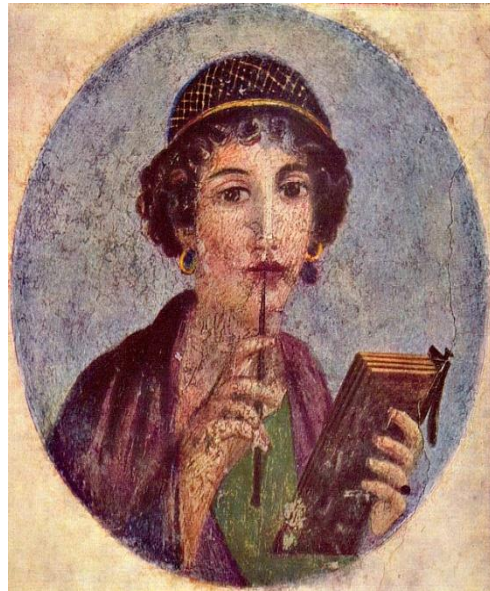
(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

(33) Tillery French C. The History of Makeup 2016

1.3 Αρχαία Ελλάδα

Σήμερα, όταν σκεφτόμαστε Ελληνίδες, φανταζόμαστε λάγνες και μελαμψές όμορφες υπάρξεις. Πίσω στο χρόνο οι Ελληνίδες αριστοκρατικής καταγωγής προτιμούσαν όσο το δυνατόν λευκότερο δέρμα. Για να το πετύχουν ανακάτευαν άσπρη σκόνη μολύβδου με νερό, το οποίο στη συνέχεια το άπλωναν στο πρόσωπο, λαιμό και χέρια. Ωστόσο η σκόνη ανθρακικού μολύβδου ήταν καταστρεπτική για το δέρμα και προκαλούσε δηλητηριάσεις και μερικές φορές οδηγούσε σε θάνατο. Αυτό ήταν το τίμημα που πλήρωναν για το απαλό και άσπρο δέρμα τους. Για ρουζ και κραγιόν χρησιμοποιούσαν ερυθρό οξειδίο σιδήρου

Εικόνα 1: Αρχαία Ελληνίδα

το οποίο αναμείγνυαν με μούρα και ειδικές ποικιλίες από φύκια. Για το μακιγιάζ στα μάτια χρησιμοποιούσαν τριμμένο άνθρακα ή αιθάλη αναμειγμένη με λάδι. Επιπλέον, σκίαζαν το πάνω βλέφαρο με κοκκινωπό καφέ, ενώ για να φωτίσουν την περιοχή του τόξου των φρυδιών, χρησιμοποιούσαν πράσινο χρώμα. Το περίγραμμα γινόταν με μαύρο kohli ή με το ίδιο πράσινο που έβαφαν τα βλέφαρά τους. Επίσης, η χρήση των ψεύτικων βλεφαρίδων ήταν συχνή. Όσον αφορά το ρουζ ήταν φτιαγμένο από φυτικές ουσίες που προέρχονταν από τη ρίζα του φυτού γνωστό ως έγχουσα. Η τοποθέτησή του γινόταν σε κυκλικό σχήμα ή ανάλογα με τις προτιμήσεις κάθε γυναίκας. Το χρώμα του ήταν συνήθως σε γήινο κόκκινο. Τα χείλη συνήθως συνόδευαν το χρώμα του ρουζ, ενώ μερικές φορές έβαφαν μόνο τα χείλη αρκετά έντονα. Τα φρύδια δεν εξαιρούνταν από τον καλλωπισμό. Τα έβαφαν χρησιμοποιώντας σκούρες σκόνες φτιαγμένες από τα ίδια υλικά με τα οποία έφτιαχναν το eyeliner και τις σκιές. Η συνήθεια να ενώνουν τα φρύδια ήταν πολύ της μόδας στην αρχαία εποχή. Το λάδι και το μέλι χρησιμοποιούνταν ως μάσκες προσώπου και ως λοσιόν για να δώσουν μια φυσική, υγιή λάμψη στο δέρμα. Οι φτωχότερες γυναίκες δεν χρησιμοποιούσαν χρώμα στο πρόσωπο.

Για να αποκτήσουν λευκό δέρμα, εκτός από τον άσπρο μολύβδο χρησιμοποιούσαν κιμωλία, η οποία ήταν η τελευταία τους επιλογή καθώς έφευγε πολύ γρήγορα και πολύ εύκολα. Οι βαφές που χρησιμοποιούσαν χρειάζονταν μια απαλή βάση, έτσι οι γυναίκες άπλωναν στο δέρμα κρέμες φτιαγμένες από μέλι για να το κρατούν υγρό. Σε περίπτωση που ήθελαν μια πιο λαμπερή εμφάνιση πρόσθεταν μερικές σταγόνες

ελαιόλαδο. Τα κραγιόν περιείχαν ουσίες όπως ερυθρό οξείδιο σιδήρου, ώχρα, ελαιόλαδο ή μελισσοκέρι. Οι βλεφαρίδες βάφονταν μαύρες ή γυαλιζονταν έπαιρναν σχήμα με έναν συνδυασμό από ασπράδι αυγού, ρετσίι και αμμωνία. Το ελαιόλαδο ήταν βασικό υλικό για την παραγωγή σκιών το οποίο αναμειγνύονταν με τριμμένο ξυλοκάρβουνο. Τέλος ο στόχος των αρχαίων Ελλήνων ήταν να πετύχουν φυσική ομορφιά, η οποία όμως επιτυγχάνονταν με μη φυσικά μέσα.

Εικόνα 2: Αρχαία Ελληνίδα

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(1)Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009

(2) Σαββίδου Α. Μορφολογία ιδιότητες προσώπου: Ατειθ : 2008

(52) Beauty history: cosmetics in ancient Greece

(50) Israel B. Makeup Trends in Ancient Times sep 11

1.4 Αρχαία Ρώμη

Οι Ρωμαίοι έδιναν βάση στην εμφάνιση τους και γι' αυτό το λόγο περιποιούνταν σε μεγάλο βαθμό τόσο το πρόσωπο όσο και το σώμα τους. Όπως στην Ελλάδα έτσι και στην Ρώμη, οι ευκατάστατες γυναίκες

Εικόνα 3: Αρχαία Ρωμαία

είχαν τη δυνατότητα να αγοράζουν τα καλλυντικά τους και ξεχώριζαν λόγω του έντονου και υπερβολικού μακιγιάζ τους, το οποίο αναλάμβαναν καλά εκπαιδευμένοι σκλάβοι. Οι γυναίκες της Ρώμης επιδίωκαν κι αυτές, όσο το δυνατόν λευκότερο δέρμα. Γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιούσαν άσπρο μόλυβδο, οξείδιο του κασσίτερου, άσπρο γρανίτη, άσπρη κηροζίνη, σιδηρούχο άνθρακα

και κιμωλία με κερί. Για το χρώμα στα μάγουλα χρησιμοποιούσαν κόκκινη κιμωλία, κόκκινη ώχρα και πέταλα παπαρούνας. Η κόκκινη ώχρα είναι μια χρωστική ουσία που παράγεται φυσικά από πηλό και οξείδιο του σιδήρου. Πρώτα εξορύσσεται ο πηλός ο οποίος στη συνέχεια πλένεται για να διαχωριστεί η άμμος από την ώχρα. Έπειτα αφήνεται στον ήλιο για να στεγνώσει και να πάρει το φυσικό κόκκινο χρώμα. Επίσης χρησιμοποιούσαν κι άλλες χρωστικές ουσίες είτε από φυτικά χρωστικά είτε από ζωικές ουσίες, όπως λίπος ψαριού ανακατεμένο με κόκκινα φυτά. Το κραγιόν είχε ίδια απόχρωση με το ρουζ, σε πιο έντονο τόνο. Όσον αφορά τα μάτια και τα φρύδια τα έβαφαν με μαύρο kohl και τοποθετούσαν σκούρο χρώμα στα βλέφαρα γιατί είχαν ως κύριο σκοπό να δώσουν περισσότερη έμφαση στα μάτια. Το μαύρο χρώμα που ήταν από γαληνίτη χρησιμοποιήθηκε σαν eyeliner. Οι σκιές των ματιών παρασκευάζονταν από σαφράν.

Η μυρωδιά των καλλυντικών ήταν ιδιαίτερα σημαντική διότι τα πιο πολλά υλικά είχαν δυσάρεστη οσμή, όπως κάποιες μάσκες προσώπου που ήταν φτιαγμένες από λίπος προβάτων (λανολίνη). Στην αρχή των δημοκρατικών χρόνων της Ρώμης χρησιμοποιούνταν μόνο αγνά έλαια για την παρασκευή προϊόντων ομορφιάς. Αργότερα όμως, πρόσθεσαν πολλά βότανα και αρωματικά υλικά προκειμένου να καλύψουν τη δυσσομία των υπόλοιπων υλικών.

Εικόνα 4: Αρχαία Ρωμαία

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(11) Ιστορικό μακιγιάζ. Συλλογος αισθητικων αποφοιτων τει –
εκπαιδευτικων ελλαδος 2011

(1)Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009

(2) Σαββίδου Α. Μορφολογία ιδιότητες προσώπου: Ατειθ : 2008

(49) Alchin L. Roman Make-up.2015

(50) Israel B. Makeup Trends in Ancient Times sep 11

1.5 Αρχαία Αίγυπτος

Σε αιγυπτιακά ταφικά ευρήματα, σε ναούς και σε διάφορα κείμενα που έχουν σωθεί το μακιγιάζ και ο καλλωπισμός, φαίνεται ότι ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής των ανθρώπων της υψηλής κοινωνικής τάξης. Το μακιγιάζ είχε διπλή σκοπιμότητα, αφενός να προβάλλει και να ομορφαίνει τα χαρακτηριστικά του προσώπου και αφετέρου προστάτευε το δέρμα από τις επιπτώσεις του καυτού ήλιου, του αέρα και της σκόνης. Για το δέρμα, οι γυναίκες χρησιμοποιούσαν ανοιχτού χρώματος καλυπτικό, ενώ οι άνδρες κίτρινο ή στο χρώμα του δέρματος. Εκτός από το μακιγιάζ συνήθιζαν να βάζουν τα νύχια, τις παλάμες, τις πατούσες τους και τόνιζαν τις φλέβες τους με μπλε χρώμα. Το μακιγιάζ χρησιμοποιούνταν τόσο από άνδρες όσο και από γυναίκες. Για να δώσουν έμφαση στα μάτια χρησιμοποιούσαν kohI χρώματος μαύρου και γκρι, το οποίο ήταν φτιαγμένο από πούδρες και λίπη. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο έκαναν τα μάτια να φαίνονται μεγαλύτερα, πιο έντονα και πίστευαν ότι τους προστάτευε από τον ήλιο και από μολύνσεις των ματιών. Επιπλέον, το kohI χρησιμοποιούνταν για πρακτικούς και τελετουργικούς σκοπούς. Αρχικά το περίγραμμα των ματιών γινόταν με αντιμόνιο και στη συνέχεια αντικαταστάθηκε με μαύρο kohI, το οποίο επεκτείνονταν προς τα έξω και κατέληγε σε διάφορα σχέδια. Οι σκιές που χρησιμοποιούνταν για το μακιγιάζ των βλεφάρων ήταν ποικίλων χρωμάτων. Στην περίπτωση των ανδρών χρησιμοποιούνταν ανοιχτά ή σκούρα χρώματα ή ακόμη και χρυσαφί, ενώ στις γυναίκες που το μακιγιάζ τους ήταν πολύπλοκο, χρησιμοποιούσαν σκιές διαφορετικού χρώματος για το πάνω και το κάτω βλέφαρο. Τα φρύδια ήταν συνήθως παχιά και καλοσχηματισμένα, τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες. Κάτω από τα φρύδια τοποθετούσαν μια ιριδίζουσα χρυσή σκιά για να τονιστούν περισσότερο τα μάτια. Σε μερικές περιπτώσεις ήταν απαραίτητο το ξύρισμα και ο σχεδιασμός τους σε διαφορετικό σχήμα. Το χρώμα του ρουζ στους άνδρες ήταν σε αποχρώσεις του καφέ και του κραγιόν σε μπεζ χρώμα, ενώ στις γυναίκες για ρουζ πιο πολύ εφαρμόζονταν το πορτοκαλί και πιο σπάνια το καφέ και το τοποθετούσαν κάτω από τα ματια και τα χείλη βάζονταν με μπεζ, καφέ ή σκούρο κόκκινο χρώμα.

Εικόνα 5: Μακιγιάζ Αιγυπτίων

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(13) Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Αιγύπτιας και Αιγύπτου

(1)Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009

(2) Σαββίδου Α. Μορφολογία ιδιότητες προσώπου: Ατειθ : 2008

(45) Conger C. Why did ancient Egyptian men wear cosmetics?

(39) *DaVaun S.* Beauticians in Ancient Egypt

(50) Israel B. Makeup Trends in Ancient Times sep 11

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

1.6 Αρχαία Κίνα

Η Κίνα είναι μια χώρα με αρχαίο πολιτισμό και τα σύγχρονα κινέζικα πρότυπα της ομορφιάς συχνά μιμούνται εκείνα που υπήρχαν χιλιάδες χρόνια πριν. Η εμφάνισή τους ήταν πάντοτε προσεγμένη. Οι γυναίκες ήταν πάντα όμορφες, μικροκαμωμένες με λευκό δέρμα, λαμπερά μάτια και λευκά δόντια. Το μακιγιάζ είχε ως σκοπό να

αναδείξει την καθαρότητα και τη σεμνότητα των γυναικών. Το δέρμα τους είχε σκούρα κίτρινη απόχρωση, οπότε το έβαφαν με λευκή ουσία για να του δώσουν λάμψη και για να κρύψουν τις ατέλειες του προσώπου τους. Τα φρύδια τους ήταν λεπτά, καλοσηματισμένα, με γωνίες και σκουρόχρωμα και το περίγραμμα των ματιών γινόταν με μαύρο χρώμα. Οι γυναίκες στα χείλη τους δημιουργούσαν κυκλικά

Εικόνα 6: Μακιγιάζ στην αρχαία κίνα

σχέδια, καρδιές και σχέδια λουλουδιών με κόκκινο χρώμα, το οποίο ήταν παρόμοιο με το κραγιόν, για να δώσουν ζωντάνια. Ορισμένες φορές χρησιμοποιούσαν μαύρο χρώμα για να εκφράσουν τρυφερότητα και αδυναμία. Πιστεύεται ότι ένας ακόμη λόγος που έβαφαν τα χείλη τους ήταν για να ευχαριστήσουν τους θεούς σε θρησκευτικές τελετές. Ως συνέπεια παρασκευάζονταν διάφορα προϊόντα για τα χείλη γνωστά ως lip balm. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν χρησιμοποιούνταν μόνο από γυναίκες αλλά και από άνδρες. Ο πρωταρχικός σκοπός του ήταν να παρέχει ένα στρώμα στην επιφάνεια των χειλιών το οποίο σφράγιζε την υγρασία και προστάτευε από εξωτερικούς παράγοντες. Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν, ήταν το κιννάβαρι, μια φυτική χρωστική, με χημικό τύπο θειούχου υδραργύρου. Παρασκευάζονταν σε επαρχίες της Κίνας και έδινε το τέλειο χρώμα στα χείλη. Ωστόσο δεν παρέμενε για πολύ ώρα πάνω στα χείλη, λόγω της μειωμένης ικανότητας να προσκολλάται. Έτσι άρχισαν να προσθέτουν κεριά και ζωικά λίπη, τα οποία έκαναν το κιννάβαρι πιο ανθεκτικό πάνω στα χείλη. Το πρώτο lip balm δεν έμοιαζε καθόλου με τα σημερινά κραγιόν. Επιπλέον, στην αρχαία Κίνα το lip balm είχε φανταστικό άρωμα. Αργότερα, προστέθηκαν ακατέργαστα υλικά όπως το γαρούφαλλο και το φυτό αγήρατο.

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(53) Ancient Chinese Make-Up 2010 octob 3

(54) Ancient Chinese women: a tinge of vermeil to please the sweetheart

1.7 Μέση Ανατολή

Η χρήση των καλλυντικών στη Μέση Ανατολή έχει πολλές ομοιότητες με αυτή των Αιγυπτίων. Άνδρες και γυναίκες λεύκαιναν το πρόσωπό τους με λευκό μόλυβδο και χρησιμοποιούσαν τη χένα για να βάφουν τα νύχια και τις παλάμες τους. Με κόκκινο χρώμα έβαφαν τα χείλη και τα ζυγωματικά τους. Επιπλέον, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες τόνιζαν τα μάτια τους με αντιμόνιο σε μορφή σκόνης και σκούραινταν τα φρύδια τους τα οποία τα ένωναν πάνω από τη μύτη. Για το μακιγιάζ των ματιών χρησιμοποιούσαν χρώματα, όπως πράσινο του μήλου, ανθρακί και γήινο καφέ. Τέλος έβαφαν και τις βλεφαρίδες.

1.8 Αρχαία Ινδία

Οι αρχαίοι Ινδοί και των δυο φύλων χρησιμοποιούσαν έναν αριθμό διαφορετικών προϊόντων μακιγιάζ το οποίο ενώ γενικότερα θεωρούνταν κάτι σύνηθες για τους Ινδούς τα καλλυντικά ήταν ένα μέσο για να εκφράσουν την κουλτούρα και τη θρησκεία τους. Ορισμένες φορές διατηρούσαν τα προϊόντα μόνο για ειδικές περιστάσεις, ενώ σε άλλες περιπτώσεις τα χρησιμοποιούσαν τακτικά για να βελτιώσουν την εμφάνιση, την ομορφιά και την προσωπικότητά τους.

Μακιγιάζ ματιών:

Οι γυναίκες για να τονίσουν τα μάτια τους τοποθετούσαν Kajal στο εσωτερικό των βλεφάρων, στις βλεφαρίδες και στις εξωτερικές γωνίες των ματιών. Το ινδικό kajal δεν περιείχε συστατικά μόλυβδου. Για να το παρασκευάσουν βύθιζαν ένα καθαρό πανί από μουσελίνα μέσα σε μια παστά που ήταν φτιαγμένη από σανταλόξυλο το οποίο ήταν γνωστό για τις φαρμακευτικές του ιδιότητες. Στην συνέχεια, όταν το

Εικόνα 7: Μακιγιάζ αρχαίας Ινδής

ηλικία ακόμη και στα μωρά με την άποψη ότι με αυτόν τον τρόπο προστατεύονταν τα μάτια τους.

Το χρώμα του δέρματος:

Οι τάξεις και το σύστημα στην Ινδία βασίζεται στη γέννηση και στον πλούτο. Τα μελή υψηλών τάξεων συχνά έχουν πιο ανοιχτό χρώμα δέρματος. Πολλοί Ινδοί συσχετίζουν την ομορφιά ανάλογα με την τάξη στην οποία ανήκει το άτομο. Το λευκό δέρμα ήταν πάντοτε σύμβολο ομορφιάς. Ιδιαίτερα στα αρχαία χρόνια, οι Ινδοί είχαν δημιουργήσει ένα καλλυντικό προϊόν λεύκανσης για το δέρμα αναμειγνύοντας σπόρους σουσαμιού μαζί με ρίζες costus, ξύλο από κέδρο και βέρβερικς καθώς και φύλλα από διάφορα αλλιά φυτά. Στην συνέχεια έλιωναν το μείγμα και το μετέτρεπαν σε πούδρα.

πανί στέγνωσε οι γυναίκες το καίγανε μέσα σε καστορέλαιο. Τέλος τα υπολείμματα άνθρακα αναμειγνύονταν με καστορέλαιο ή βούτυρο για να διευκολύνεται το άπλωμα. Οι Ινδοί χρησιμοποιούσαν το kajal και οι άνδρες και οι γυναίκες, οι οποίες το τοποθετούσαν ως eyeliner και εφαρμόζονταν σε κάθε

Η αύρα της ομορφιάς:

Υπήρχε η λανθασμένη πεποίθηση ότι το bindi δηλαδή η κόκκινη τελεία που έκαναν ανάμεσα στα φρύδια γινόταν μόνο σε παντρεμένες γυναίκες γιατί το κόκκινο χρώμα ταυτίζεται με τη αγάπη και την τιμή. Η περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στα φρύδια είναι γνωστή ως το <<τρίτο μάτι>> και ότι ήταν το κέντρο της πνευματικής δύναμης του ανθρώπου. Στην σημερινή εποχή έχει άλλη σημασία διότι οι σημερινές γυναίκες το ζωγραφίζουν για λογούς μόδας.

Από το μακιγιάζ στην Ινδία δεν θα μπορούσα να παραλειφθει η ζωγραφική με χένα όπου οι ινδοί έλιωναν τα φύλλα της για να φτιάξουν μια παχιά παστώ η οποία μετά το πέρασμα στις πάνω στο δέρμα άφηνε ένα ημιμόνιμο κόκκινο χρώμα. Εκτός από το σώμα η χρήση της περιλάμβανε και το βάψιμο των μαλλιών και των νυχιών, γιατί δήλωνε τύχη. Τα σχέδια ήταν περίτεχνα και εκτός από τους γάμους η χένα ήταν απαραίτητη και σε άλλες θρησκευτικές γιορτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

II. ΑΣΙΑ

Η Ασιατική ομορφιά καλύπτει μια ευρεία ποικιλία τόνων του δέρματος και χρωματισμούς των ματιών τους. Από όπου και αν προέρχεται μια γυναίκα στην νοτιοανατολική Ασία, Κίνα, Ινδία ή από οποιαδήποτε άλλη περιοχή μπορεί να χρησιμοποιήσει το μακιγιάζ για να τονίσει τα χαρακτηριστικά της και να κάνει μια εντυπωσιακή εμφάνιση.

2.1 Κίνα

Στην κινεζική φυλή το υγιές δέρμα θεωρείται το ροδακινί ή το κιτρινωπό χρώμα ενώ παλαιότερα ήταν το λευκό χρώμα. Ως σκιές στα μάτια χρησιμοποιείται μια ποικιλία χρωμάτων. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο περίγραμμα των ματιών που έχει μια ανωδικότητα, όπως και τα φρύδια τους. Το ρουζ έχει ένα ελαφρύ χρώμα όπως είναι το κοραλλί. Τα χείλη τους είναι το ομορφότερο σημείο του προσώπου τους καθώς είναι σχεδόν πάντα σαρκώδη και εντυπωσιακά. Το κραγιόν είναι ίδιου χρώματος με το ρουζ ή συνήθως προτιμάται το κόκκινο και τέλος τοποθετείται lip gloss για να δώσει περισσότερη λάμψη.

Οι ερμηνευτές στην κινεζική όπερα για το μακιγιάζ τους χρησιμοποιούν χρώματα που συμβολίζουν συναισθήματα και γνωρίσματα του χαρακτήρα που ενσαρκώνουν, όπως για παράδειγμα κάποιους θεούς ή μυθολογικούς ήρωες. Το κόκκινο συμβολίζει το θάρρος και την πίστη, το κίτρινο την φιλοδοξία και την αγριότητα, το πράσινο την βία και την ασυδοσία. Το μαύρο δείχνει την αγριότητα και τον τραχύ ακατέργαστο χαρακτήρα ενώ το μωβ την ευγένεια και την δικαιοσύνη και το λευκό συμβολίζει την προδοσία και την πονηριά. Τέλος το χρυσό και το ασημί αντιπροσωπεύουν τους θεούς και τα πνεύματα.

Εικόνα 8: Μακιγιάζ κινέζας

Εικόνα 9: Μακιγιάζ κινέζας

(8) Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ κινέζας

(51) Chinese Philosophy of Beauty 2016 May 7

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(43) Vasen D. Asian Beauty

2.2 Ινδία

Εικόνα 10: Μακιγιάζ Ινδής

Για τους αρχαίους Ινδούς, το μακιγιάζ ήταν ένα μέσο για να εκφράσουν την κουλτούρα και τη θρησκεία τους. Τις περισσότερες φορές, χρησιμοποιούσαν τα καλλυντικά τους για να βελτιώσουν την εμφάνιση, την ομορφιά και την πνευματικότητά τους. Σήμερα οι Ινδές χρησιμοποιούν το kajal για να τονίσουν τα μάτια τους, εφαρμόζοντάς το στο εσωτερικό των βλεφάρων, στις βλεφαρίδες και στις εξωτερικές γωνίες των ματιών. Αντίθετα με το kohl της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, το kajal δεν περιέχει συστατικά μολύβδου. Οι γυναίκες το ετοιμάζουν, βουτώντας ένα καθαρό πανί από μουσελίνα μέσα σε μια πάστα φτιαγμένη από σανταλόξυλο, το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως για τις φαρμακευτικές του ιδιότητες. Όταν το πανί στεγνώσει το καίνε μέσα σε καστορέλαιο. Στη συνέχεια, αναμειγνύουν τα υπολείμματα άνθρακα με καστορέλαιο ή με ghee, το οποίο είναι βούτυρο για πιο εύκολο εφαρμογή. Οι Ινδοί χρησιμοποιούσαν το kajal ανεξάρτητα από το φύλο και την ηλικία. Οι γυναίκες το βάζουν σαν eyeliner στα μωρά τους πιστεύοντας ότι, με αυτόν τον τρόπο θα προστατευτούν τα μάτια τους. Τα μέλη υψηλών τάξεων συχνά έχουν πιο ανοιχτό δέρμα, γι' αυτό και πολλοί Ινδοί συσχετίζουν την ομορφιά ανάλογα με την τάξη που βρίσκεται το άτομο. Το λευκό δέρμα πάντα θεωρείται σύμβολο ομορφιάς. Στα αρχαία χρόνια οι Ινδοί δημιουργούσαν ένα καλλυντικό λεύκανσης προσώπου, αναμειγνύοντας σπόρους σουσαμιού, ξύλο από κέδρο και βερβερίς καθώς και φύλλα από διάφορα φυτά. Ύστερα, έλιωναν το μείγμα και το μετέτρεπαν σε πούδρα. Ορισμένες φορές χρησιμοποιούσαν 1 με 2 μείγματα πολύ συχνά για να συντηρήσουν τη λευκή επιδερμίδα. Πολλοί πίστευαν ότι το bindi, δηλαδή η κόκκινη τελεία ανάμεσα στα φρύδια φοριόταν μόνο από παντρεμένες γυναίκες, όμως αυτό δεν ισχύει. Το κόκκινο χρώμα ταυτίζεται με την αγάπη και την τιμή. Επιπλέον, οι Ινδοί πίστευαν ότι η περιοχή ανάμεσα στα φρύδια ήταν το κέντρο της πνευματικής δύναμης του ατόμου.

Τα χαρακτηριστικά μιας Ινδής είναι το μελαμψό δέρμα και τα μεγάλα μάτια. Για να πετύχουμε το μακιγιάζ της, αρχικά τοποθετούμε μια σκούρα βάση στο πρόσωπο. Το χρώμα που επιλέγουμε είναι περίπου 3 τόνους σκουρότερο. Τα φρύδια σχηματίζονται οριζόντια και βάφονται με γκρι χρώμα. Στα μάτια τοποθετείται μαύρο eyeliner ή μολύβι kohl και στο πάνω και στο κάτω βλέφαρο. Οι βλεφαρίδες βάφονται με μαύρο χρώμα ή τοποθετούνται ψεύτικες. Τα χείλη σχεδιάζονται λεπτά και βάφονται σε απαλό χρώμα. Το χρώμα του ρουζ είναι κοραλλί ή παρόμοιο με αυτό του κραγιόν. Επιπλέον, για να λεπτύνουμε τη μύτη τοποθετούμε καφέ σκίαση

στα πτερύγιά της και άσπρο χρώμα στον άξονά της. Καφέ φωτοσκιάσεις δημιουργούμε στις παρειές. Φωτεινή σκιά τοποθετείται στο κάτω βλέφαρο ως την αρχή των ζυγωματικών. Για το bindi, την τελεία ανάμεσα στα φρύδια, χρησιμοποιούμε κόκκινο κραγιόν.

Εικόνα 11: Μακιγιάζ Ινδής

(10) Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Ινδής

(4) Τσιγώνια Α & Μικελάτου Ε. Μακιγιάζ παραστατικών τεχνών:
εκδοσεις Δεσμος: 2010

(38) *Awana M.* Makeup in Ancient India.

2.3 Ιαπωνία

Εικόνα 12: Μακιγιάζ γκέισας

Η προέλευση του μακιγιάζ της γκέισας ανήκει σε μια παράδοση της Ιαπωνικής ιστορίας και κουλτούρας. Το επάγγελμα της γκέισας έχει απαιτητική εκπαίδευση. Η διαδικασία αυτή μπορεί να έχει διάρκεια από 6 μήνες μέχρι 3 χρόνια. Τα 2 γνωστά μοτίβα του μακιγιάζ της είναι, το βαρύ μακιγιάζ της νεαρής και το πιο ελαφρύ

της μεγαλύτερης γκέισας. Το παραδοσιακό μακιγιάζ απλώνεται σαν άσπρη παχιά μάσκα στο πρόσωπο. Οι γυναίκες, για να σχηματίσουν αυτή την λευκή πάστα, χρησιμοποιούσαν μόλυβδο ή σκόνη ρυζιού αναμειγμένη με νερό. Για καλύτερη εφαρμογή της πάστας, άπλωναν με ένα πινέλο στο λαιμό, το πρόσωπο και το θώρακα, μια ουσία από κερί και λάδι. Στη συνέχεια έβαφαν τα μάτια και τα φρύδια τους. Το βάψιμο των ματιών περιείχε μαύρο και κόκκινο χρώμα. Έβγαζαν τα φρύδια τους, τα ζωγράφιζαν λεπτά και ίσια, ψηλά στο μέτωπο και τα έβαφαν με μαύρο χρώμα, το οποίο προερχόταν συνήθως από κάρβουνο. Τα χείλη βάζονται με πινέλο σε χρώμα φωτεινό κόκκινο. Το κόκκινο προερχόταν από το λουλούδι σαφράν, το οποίο αναμειγνύονταν με κρυσταλλική ζάχαρη για να γίνει πιο λαμπερό. Ορισμένα χείλια τα έβαφαν τμηματικά, ενώ άλλα ολόκληρα. Αυτό καθορίζει το επίπεδο της γκέισας. Μετά από χρόνια το μακιγιάζ της γίνεται πιο απαλό, διότι θεωρείται πιο ώριμη και πρέπει να δείξει τη φυσική της ομορφιά.

Για να πετύχουμε το μακιγιάζ της γκέισας, αρχικά απλώνουμε μια λιπαρή κρέμα στο πρόσωπο. Στη συνέχεια, τοποθετούμε με ένα πινέλο, μια πολύ ανοιχτή βάση και μια λευκή πούδρα. Καλύπτουμε εντελώς το πρόσωπο, τα χείλη, το λαιμό και το θώρακα. Τα φρύδια σβήνονται και σχηματίζονται ξανά σε λεπτό και ανοδικό σχήμα, με μαύρο μολύβι. Στα μάτια προσθέτουμε μαύρο eyeliner και ψεύτικες βλεφαρίδες. Το χρώμα του ρουζ είναι σε ροζ χρώμα και τοποθετείται σε κυκλικό σχήμα. Τα χείλη μακιγιάρονται με κόκκινο χρώμα, σε σχήμα καρδιάς και οι άκρες σβήνονται με λευκή βάση.

Οι γκέισες δουλεύουν πολύ σκληρά πάνω στο κομμάτι της τέχνης και της παράδοσης. Είναι πρόσωπα αξιοσέβαστα και θαυμαστά για όλα όσα έχουν συμβάλει στον τομέα του εξωτικού μακιγιάζ και όλα όσα συνεχίζουν να προσφέρουν στον πολιτισμό, τον τουρισμό και την παράδοση. Αφού η γκέισα έχει

δουλέψει με αυτό το μακιγιάζ για περίπου 3 χρόνια, στη συνέχεια κάνει το μακιγιάζ της να φαίνεται λιγότερο δραματικό. Αυτό το απαλότερο μακιγιάζ δείχνει στον κόσμο πως είναι πιο ώριμη τώρα και ότι της επιτρέπεται να δείξει περισσότερο τη φυσική της ομορφιά. Οι Ιάπωνες θεωρούν την ηλικία ως δώρο και πλεονέκτημα, κάτι που είναι τελείως αντίθετο σε σύγκριση με τις περισσότερες κοινωνίες, στις οποίες θεωρείται καταστροφή.

Εικόνα 13: Στάδια του μακιγιάζ της γκέισας

(5) Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Γκέισας

(4) Τσιγώνια Α & Μικελάτου Ε. Μακιγιάζ παραστατικών τεχνών: εκδοσεις Δεσμος: 2010

(42) The geisha's make-up, origins and techniques in the geisha make-up art: 2012 april 17

(44) Warta T. Geisha Makeup Designs and Origin

2.4 Mehndi (Χένα)

Για περισσότερα από πέντε χιλιάδες χρόνια η χένα ήταν ένα σύμβολο της καλής τύχης και της υγείας στον Αραβικό κόσμο. Η πιο παλιά απόδειξη για την χρήση της χένα βρέθηκε πάνω στο σώμα ταριχευμένων Αιγύπτων των οποίων τα μαλλιά και τα νύχια ήταν βαμμένα με κόκκινη-καφέ χένα. Ιστορικά χρησιμοποιήθηκε και για ιατρικούς σκοπούς, για το βάψιμο των ρούχων και των μαλλιών όπως επίσης και για τον χρωματισμό του τριχώματος των ζώων. Η χένα είναι μια φυτική βαφή που προέρχεται από τα φύλλα του φυτού χένα το οποίο πιστεύεται ότι προέρχεται από την Αίγυπτο και στέλνονταν συχνά στην Ινδία όπου το χρησιμοποιούσαν τουλάχιστον από το 700 μ.Χ για την διακόσμηση των χεριών και των ποδιών τους. Εφαρμόζεται κυρίως στην Ινδία, στο Πακιστάν, στην Μέση Ανατολή, στο Μπαγκλαντές, την Σρι Λάνκα. Στην Κίνα και την Βόρεια Αφρική χρησιμοποιούνταν κυρίως σε

Εικόνα 14: φύλλο από το φυτό χένα

εορταστικές εκδηλώσεις όπως σε γάμους, σε θρησκευτικές και παραδοσιακές τελετές. Στους γάμους οι γυναίκες βάφουν τα δάχτυλα, τις παλάμες, τις πατούσες και πολλές φορές το πίσω μέρος των ώμων τους και τα πόδια τους με περίτεχνα σχέδια. Οι άνδρες χρησιμοποιούν χένα και την απλώνουν στα μπράτσα, τα πόδια, στην πλάτη και στο στήθος τους. Στις γυναίκες τα σημεία όπου γίνονται τα σχέδια φαίνονται καθαρότερα χάρη στην αντίθεση που δημιουργείται από το ανοιχτότερο χρώμα του δέρματος σε εκείνες τις περιοχές γιατί εκεί υπάρχει λιγότερη μελανίνη. Εκτός από την έτοιμη χένα, η οποία είναι σε μορφή πάστας σε έτοιμα σωληνάρια υπάρχουν και συνταγές, όπως ένας συνδυασμός από φύλλα χέννας με μαύρο τσάι, χυμό λεμονιού και μερικές σταγόνες από αιθέριο έλαιο ευκαλύπτου. Η έτοιμη χένα είναι πιο ασφαλής και έχει πολύ σκουρότερο χρώμα. Στην Δύση η ζωγραφική με χένα γίνεται ως ένας τρόπος προσωρινού τατουάζ, το οποίο γίνεται συνήθως στα χέρια, στην πλάτη, στο λαιμό, στους αστραγάλους και στην κοιλιά ενώ σε μερικές περιπτώσεις γίνεται και στην περιοχή του κεφαλιού. Η χένα πρέπει να απλώνεται προσεκτικά και πρέπει να παραμείνει στο δέρμα για πολλές ώρες και τα σχέδια που ζωγραφίζονται έχουν συμβολική σημασία. Μερικά από αυτά είναι τα ακόλουθα

Τα σχέδια λουλουδιών: είναι από τα πιο δημοφιλή σχέδια, τα οποία συμβολίζουν τη χαρά και την ευτυχία.

Εικόνα 15: σχέδια λουλουδιών Εικόνα 16: σχέδια λουλουδιών
Εικόνα 17: σχέδια λουλουδιών

Σχεδιάζονται κυρίως από αρχάριους και από αυτούς που θέλουν να εξασκηθούν με αυτή την τεχνική ώστε κάποια στιγμή να γίνουν επαγγελματίες.

Σχέδια μπουμπουκιών: τα σχέδια αυτά χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν την αρχή μιας νέας ζωής, την γονιμότητα και την χαρά. Συνήθως προτιμώνται τα σχέδια των ανθισμένων λουλουδιών ενώ τα μπουμπουκία συνήθως ζωγραφίζονται για να δώσουν μια νέα διάσταση σε ένα σχέδιο και συναντώνται κυρίως στις παλάμες των νέων νυμφών και στις μέλλουσες μητέρες.

Εικόνα 18: Σχέδια μπουμπουκιών

Σχέδια του λωτού: ο λωτός αντιπροσωπεύει πολλές αρετές, όπως η δημιουργικότητα, η χάρη, ο ερωτισμός, η ομορφιά, η θηλυκότητα και η αγνότητα.

Εικόνα 19: Σχέδια του λωτού

Σχέδια του παγωνιού: αυτό το σχέδιο είναι από τα πιο γνωστά. Το παγώνι είναι ένα πολύ όμορφο πουλί, που δείχνει υπέροχο, όταν σχεδιάζεται με χένα. Συμβολίζει την ομορφιά και σχεδιάζεται πολύ συχνά σε γάμους.

Εικόνα 20: Σχέδιο παγωνιού Εικόνα 21: Σχέδιο παγωνιού

Σχέδια πουλιών: εκτός από το παγώνι, σχεδιάζονται πολλά άλλα πουλιά, όπως οι παπαγάλοι και τα σπουργίτια. Τα πουλιά συμβολίζουν την

Εικόνα 22: Σχέδιο πουλιού

ελευθερία και επίσης θεωρούνται αγγελιαφόροι ανάμεσα στην γη και στον παράδεισο.

Σχέδια ψαριών: αυτά τα σχέδια ζωγραφίζονται σαν μάτια και χρησιμοποιούνται για να αναπαραστήσουν τα μάτια της γυναίκας. Παρόλο που η απεικόνισή τους δεν είναι τόσο συχνή, τα μάτια έχουν τη δική τους ξεχωριστή συμβολική σημασία.

Εικόνα 23: Σχέδιο ψαριού

Σχέδια πεταλούδων και λιβελούλων:

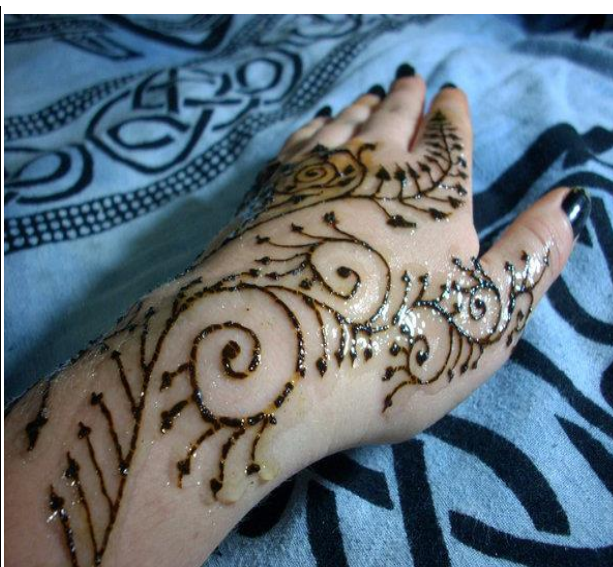
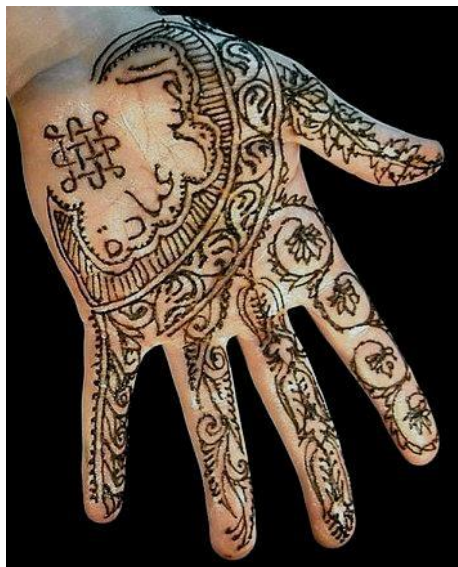

Εικόνα 24: Σχέδιο πεταλούδας

Εικόνα 25: Σχέδιο λιβελούδας

ενώ οι πεταλούδες δηλώνουν τη μεταμόρφωση και την αλλαγή, οι λιβελούλες συμβολίζουν την αναγέννηση. Με τα κομψά φτερά και τις κινήσεις τους δίνουν μια αιθέρια αίσθηση .

Σχέδια κληματαριών και αναρριχητικών φυτών: ένα σχέδιο, που επαναλαμβάνεται σε πολλά σχέδια με χένα, είναι η κληματαριά. Με τα ντελικάτα φύλλα και τα λουλούδια της αποτελεί ένα ελκυστικό σχέδιο που συμβολίζει τη μακροβιότητα, την επιμονή και την ζωντάνια, χαρακτηριστικά που είναι πολύ σημαντικά.

Εικόνα 26: Σχέδια κληματαριών και αναρριχητικών φυτών

Εικόνα 27: Σχέδια κληματαριών και αναρριχητικών φυτών

Σχέδια του ηλίου: ο ήλιος πάντα θεωρούνταν η απολυτή πηγή ενέργειας και για αυτό όπως είναι αναμενόμενο το σχέδιο του ηλίου έχει πολύ μεγάλη σημασία. Συμβολίζει την αθανασία, την παντοτινή αγάπη και τη γνώση. Παρότι είναι ένα απλό σχέδιο έχει μια πολύ ισχυρή παρουσία.

Εικόνα 28: Σχέδιο ήλιου

Εικόνα 29: Σχέδιο ήλιου

Σχέδια του φεγγαριού: η αιώνια αγάπη μεταξύ των συντρόφων, η προστασία και η αγάπη είναι τα νοήματα που υποδηλώνει αυτό το σχέδιο ενώ το μισοφέγγαρο σημαίνει πως ένα μωρό πρόκειται να γεννηθεί

Εικόνα 30: Σχέδιο φεγγαριού

Σχέδια νερού: αυτό συνήθως αναπαριστάται ως κύματα. Όπως για παράδειγμα ένα ρυάκι ή ένα ποτάμι που κυματίζει. Αυτό συμβολίζει την ζωή, η οποία είναι μια συνεχόμενη σειρά από αλλαγές και συναισθήματα. Το νερό μπορεί επίσης να σημαίνει και εξαγνισμό.

Εικόνα 31: Σχέδιο νερού

Σχέδια ερπετών: τα ερπετά δεν είναι από τα πιο πολυχρησιμοποιημένα σχέδια. Καμία νύφη δεν θα ήθελε να έχει ζωγραφισμένα στα χέρια ή στα πόδια της μια σαύρα ή ένα φίδι. Ωστόσο έχουν μεγάλη σημασία και χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν αυτούς που αναζητούν τη διαφώτισή τους.

Εικόνα 32: Σχέδια ερπετών

Εικόνα 33: Σχέδια ερπετών

Σχέδια mandala: αυτό το σχέδιο είναι ένα στρογγυλό σχήμα που συμβολικά αναπαριστά το σύμπαν στην παράδοση του Βουδισμού. Το ελκυστικό στρογγυλό σχήμα του είναι ένα από τα αγαπημένα των καλλιτεχνών της αυτής της τεχνικής.

Εικόνα 34: Σχέδιο mandala

Εικόνα 35: Σχέδιο mandala

Πέρα από τη σημασία που έχουν κάποια σχέδια, το μέρος του σώματος στο οποίο γίνεται το σχέδιο έχει και αυτό την δική του σημασία. Για παράδειγμα, όταν το σχέδιο γίνει στα χέρια ή στις παλάμες αυτό δηλώνει μια προσφορά προς τον κόσμο, ενώ όταν γίνεται στο πίσω μέρος του χεριού αυτό συμβολίζει την προστασία. Ο σχεδιασμός στα πόδια δηλώνει την ενίσχυση του δεσμού μεταξύ του σώματος και της γης καθώς τα πόδια είναι το μόνο σημείο με το οποίο ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή με την γη.

(47) Cvitanic Ph.D. M. Henna: An enduring tradition

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(46) Mehndi :2016 may 3

(48) Preetha P. Indian Henna Designs – Unfold Deeper Meanings & Significances2014 sep 30

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

III. ΑΜΕΡΙΚΗ

3.1 Ιθαγενείς πληθυσμοί της Αμερικής

Εικόνα 36: Μακιγιάζ ινδιανων

Για τους ιθαγενείς πληθυσμούς της Αμερικής δηλαδή των Ινδιάνων την Αμερικής το μακιγιάζ του προσώπου ήταν μια κοινωνική πράξη πολιτισμικής κληρονομιάς. Λάμβανε χώρα σε πολλές περιστάσεις ενώ ταυτόχρονα έδειχνε την δύναμη του ατόμου και της σχέσης της φυλής του. Κάθε φυλή των Ιθαγενών Ινδιάνων είχε το δικό της τρόπο βαψίματος και συνήθως σχεδίαζαν τολμηρά σχέδια. Ζωγράφιζαν βέλη, αστραπές, αστέρια ή γραμμές. Η αρχή του μακιγιάζ ξεκινούσε από την περιοχή γύρο από τη μύτη στην συνέχεια έβαφαν

το μέτωπο, το πιγούνι, τα μάτια και τέλος το υπόλοιπο πρόσωπο χρησιμοποιώντας τον

δείκτη και το μεσαίο δάχτυλο. Τα μάτια ήταν συχνά περιτριγυρισμένα από πικοίλα χρώματα, όπως κίτρινο ή μαύρο. Συχνά το πρόσωπο ήταν χωρισμένο στα δυο και κάθε μισό δεχόταν και αντανακλούσε διαφορετικά ιδιαίτερα μηνύματα. Οι βαφές που χρησιμοποιούσαν προέρχονταν από ρίζες, μούρα, φλοιούς δέντρων και από χρωματισμένο πηλό. Αυτά τα φυσικά ακατέργαστα υλικά θρυμματίζονταν και στη συνέχεια μετατρέπονταν σε μορφή πάστας από την οποία γίνονταν η βαφή. Τα χρώματα που χρησιμοποιούσαν είχαν ιδιαίτερη σημασία: το κόκκινο ήταν το χρώμα του πολέμου και της βίας και επεκτείνονταν και σε διαφορετικά μέρη του σώματος, όπως το πίσω μέρος των χεριών και μερικές λωρίδες στο πρόσωπο. Το μαύρο συμβόλιζε την ζωή, το πράσινο έδειχνε την δύναμη και βοηθούσε αυτούς που το φορούσαν στην νυχτερινή όραση, το λευκό την ειρήνη και των ειρηνευτικών προσπαθειών και τέλος το κίτρινο ήταν το χρώμα του θανάτου και το τοποθετούσαν επίσης κατά την διάρκεια του πένθους.

Εικόνα 37: Μακιγιάζ ινδιανων

Οι ινδιάνοι είναι γνωστοί και με τον όρο «Κόκκινοι Ινδιάνοι» και αυτό γιατί κάλυπταν το μεγαλύτερο μέρος του σώματός τους με κόκκινη ώχρα, η οποία λειτουργούσε ως ασπίδα ενάντια στο κακό και τους προστάτευε από τα μοχθηρά έντομα. Το μακιγιάζ του σώματος το χρησιμοποιούσαν επίσης οι κυνηγοί και οι πολεμιστές για να φαίνονται πιο τρομακτικοί χρησιμοποιώντας χρωματισμένο πηλό και στη συνέχεια σχημάτιζαν τα σχέδια της φυλής τους. Η κάθε μια από αυτές είχε τα δικά της σχέδια για τον πόλεμο και τις τελετές μέσα στη φυλή ή ακόμη και στην ίδια την οικογένεια ποίκιλαν σε μεγάλο βαθμό. Οι παράξενοι συνδυασμοί και η επιλογή των χρωμάτων συνδυάζονταν μόνο από την φαντασία των ατόμων , τις προσωπικές δυνάμεις που ήθελε να επιδείξει, τα οράματα του και τα όνειρα του. Τέλος το γκλίτερ στο σώμα δεν ήταν κάτι καινούργιο και προέρχονταν από νιφάδες μαρμαρυγίας.

Εικόνα 38: Μακιγιάζ ινδιανων

Εικόνα 39: Μακιγιάζ του πολέμου Εικόνα 40: Μακιγιάζ του πολέμου

(7) Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14

(6) Καρτεροπούλου Α. Το μακιγιάζ και η ιστορία του 2013 Ιουν 2

(18) DeMello M Encyclopedia of Body Adornment London: Greenwood Press p 38-39

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine.

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κελ 50

(36) Palmer S. Face Paint Practices. 2006

(26) Sacred Meaning of Indigenous Face Paints: 22 Painted Faces That Tell Stories. 2011

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

(30) Solomei M. Body painting. The use of Body painting in different tribes 2016 April 1

3.2 Φυλή Kayapo

Εικόνα 41: Μακιγιάζ της φυλής Kayapo

διαδεδομένα χρώματα ήταν: το κόκκινο, το λευκό, το μαύρο, το πράσινο, το καφέ και το μπλε. Όλα αυτά γίνονται από καρπούς, φύλλα και από άλλα υλικά που υπάρχουν άφθονα στην φύση. Το μακιγιάζ του σώματος ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο και είχε συμβολική σημασία καθώς δήλωνε την κοινωνική τάξη και την συμπεριφορά των ανθρώπων της φυλής. Συνήθως σχεδίαζαν γεωμετρικά σχέδια με περιπλοκές γραμμές ιδιαίτερα σε κόκκινο και μαύρο χρώμα. Για την διακόσμηση τους τοποθετούσαν διαφορές χάντρες και φτερά. Οι άνθρωποι στην φυλή Kayapo πιστεύουν ότι οι προγονοί τους είχαν καταφέρει να μάθουν να ζουν σε κοινότητες παίρνοντας παραδείγματα από τον τρόπο που ζουν διάφορα έντομα, όπως είναι οι μέλισσες. Έτσι οι μητέρες και τα παιδιά βάφουν ο ένας τον άλλο με μοτίβα που απεικονίζουν ζώα ή σημάδια εντομών όπως αυτά των μελισσών. Οι τελετές τους μπορούν να διαρκέσουν αρκετούς μήνες και σηματοδοτούν την αρχή και το τέλος των εποχών.

Οι Kayapo είναι μια ομάδα ανθρώπων που κατοικούν στα δάση του Αμαζονίου που βρίσκεται στην Νότια Αμερική. Ο πολιτισμός τους είναι ιδιαίτερα περίπλοκος και η χρήση του μακιγιάζ γίνεται μόνο σε ειδικές περιστάσεις, όπως έκαναν και οι προγονοί τους. Τα περισσότερα

Εικόνα 42: Μακιγιάζ σώματος της φυλής Kayaro

Εικόνα 43: Μακιγιάζ της φυλής Kayaro

Εικόνα 44: Μακιγιάζ της φυλής Kayaro

Εικόνα 45: Μακιγιάζ της φυλής Kayaro

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κεφ 50

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

3.3 Φυλή Ashaninka

Εικόνα 46: Μακιγιάζ της φυλής Ashaninka

προέρχονταν από σπόρους του φυτού *urucum*. Η εμφάνιση δεν απασχολούσε μόνο τις γυναίκες αλλά και τους άνδρες οι οποίοι εκδήλωναν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εξωτερική τους εμφάνιση. Για να σχεδιάσουν τις τελευταίες λεπτομέρειες συνήθιζαν να χρησιμοποιούν καπνό φωτιάς.

Η φυλή αυτή αποτελείται από ιθαγενείς Ινδιάνους. Η εφαρμογή του μακιγιάζ ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας τους. Τα σχέδια ήταν ποικίλα και κάθε μέρα ζωγράφιζαν ένα διαφορετικό σχέδιο, το οποίο έδειχνε την διάθεση του κάθε ατόμου. Για το μακιγιάζ τους χρησιμοποιούσαν συνήθως το κόκκινο χρώμα, που

Εικόνα 47: Μακιγιάζ της φυλής Ashaninka

Εικόνα 48: Αγόρια της φυλής Ashaninka με μακιγιάζ προσώπου

Εικόνα 49: Ηλικιωμένοι άντρες της φυλής Ashaninka

(35) Taylor A. The Ashaninka, A Threatened Way of Life . 2011 dec 14

3.4 Φυλή Huaorani

Η άνθρωποι που ανήκουν στην φυλή αυτή ζουν στον Αμαζόνιο. Το μακιγιάζ του προσώπου τους αποτελεί σημαντικό παράγοντα και είναι απαραίτητο σε κάθε θρησκευτική τελετή. Σε άλλες εκδηλώσεις ήταν πολύ σημαντικό για εκείνους που ήταν έτοιμοι να πάνε στον πόλεμο. Μια ακόμη σημαντική χρήση του μακιγιάζ ήταν για να μπορούν να διώχνουν και να κρατάνε μακριά τα κακά πνεύματα. Το κόκκινο χρώμα ήταν εκείνο που ήταν πιο συχνό στο μακιγιάζ τους. Αυτό οφείλεται στο ότι είναι μια χρωστική, την οποία μπορούσαν εύκολα να βρουν στο φυσικό τους περιβάλλον και μπορούσαν να την προμηθεύονται από ένα φυτό που ονομάζεται Ανάττο. Το κόκκινο χρώμα έχει επίσης και συμβολική σημασία, γιατί συνδέεται με το αίμα και την ζωτικότητα.

Εικόνα 50: Μια νεαρή κοπέλα της φυλής Huaorani στην οποία τοποθετείται στο πρόσωπο μακιγιάζ με Ανάττο, τον καρπό του δέντρου Achiotte.

Εικόνα 51: Μακιγιάζ της φυλής Huaorani

Εικόνα 52: Μακιγιάζ της φυλής Huaorani

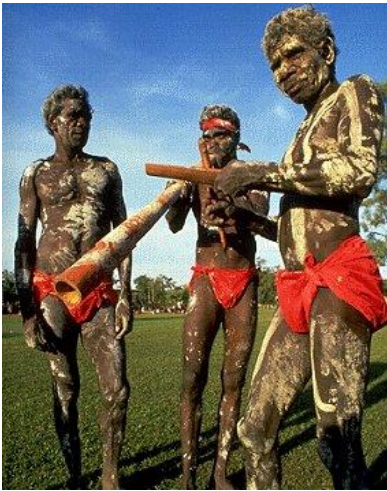
(28) Zuidema T. Tap Into an Alternate Reality: 22 Painted Faces That Tell Stories. 2015 Απριλ 30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

V. ΩΚΕΑΝΙΑ

4.1 Ιθαγενείς πληθυσμοί της Αυστραλίας

Εικόνα 53: Μακιγιάζ ιθαγενών της Αυστραλίας

Οι Ιθαγενείς της Αυστραλίας χρησιμοποιούσαν το μακιγιάζ του προσώπου και του σώματος για χιλιάδες χρόνια. Με αυτό τον τρόπο είχαν την δυνατότητα να δείχνουν την κοινωνική τους θέση και για να μπορούν να επικοινωνούν κατά την διάρκεια των παραδοσιακών τους χορών. Για σχέδια που ζωγράφιζαν στο πρόσωπο και στο σώμα τους χρησιμοποιούσαν τριμμένη ώχρα, η οποία ήταν ιερή και την αναμείγνυαν με νερό. Η τοποθέτηση της οδηγούσε σε σχέδια, όπως λωρίδες, κύκλους και σε ελικοειδή μορφή. Τα χρώματα φτιάχνονταν από υλικά που υπήρχαν στην φύση. Για το μακιγιάζ του σώματος χρησιμοποιούσαν παλιές ουσίες ενώ η διακόσμηση και ο προσωπικός τους στολισμός έχουν μια βαθιά παραδοσιακή και πνευματική σημαία για αυτούς τους ανθρώπους. Το μακιγιάζ στο σώμα γίνεται με αυστηρούς κανόνες χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα μοτίβα τα οποία αντικατοπτρίζουν την κοινωνική τους θέση, την σχέση με την οικογένεια τους καθώς επίσης και την σχέση που έχουν με τους προγόνους τους.

Οι άνθρωποι δεν έχουν την ελευθερία να αλλάξουν με δική τους θέληση την εμφάνιση τους και οφείλεται στο ότι πρέπει να υπακούουν και να εφαρμόζουν τα μοτίβα που υπάρχουν. Πολλές φορές οι άνθρωποι αλλάζουν εντελώς την εμφάνισή τους για να μοιάζουν με τα προγονικά πνεύματα, τα οποία αναπαριστούν στο χορό.

Εικόνα 54: Κορίτσι της φυλής των ιθαγενών της Αυστραλίας με μακιγιάζ προσώπου

Εικόνα 55: Ιθαγενείς άνδρες εκτελούν μέρος της τελετής Woggan-ma-gule με τη σύγχρονη ερμηνεία τους.

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(24) Nnenna O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κελ 50

(30) Solomei M. Body painting. The use of Body painting in different tribes 2016 April 14

4.2 Φυλή Παρούα

Στη Νέα Γουινέα κατοικεί η φυλή Παπούα. Οι άνθρωποι της είναι γνωστοί για το μακιγιάζ και τα περίτεχνα σχέδια που ζωγραφίζουν. Πιο συγκεκριμένα το μακιγιάζ του σώματος χαρακτηρίζεται από την ζωντάνια του και παρουσιάζει μια εικόνα η οποία είναι μακριά από την καθημερινότητα του ατόμου. Το μακιγιάζ στο πρόσωπο έχει ως σκοπό να κάνει τους ανθρώπους της να μοιάζουν σε ζώα και να μοιάζουν τρομακτικοί σε τελετές καθώς επίσης και σε αλλά γεγονότα. Επίσης το μακιγιάζ στο σώμα γίνεται και για τελετουργικούς σκοπούς, όπως για παράδειγμα στην γιορτή της νύφης πριν από τον γάμο. Σε αυτή την περίπτωση η νύφη και ο γαμπρός βάζονται μόνοι τους για να γιορτάσουν την περίσταση και με αυτό τον τρόπο συμβόλιζαν την καλή τύχη. Τα χρώματα που χρησιμοποιούσαν ήταν σε μορφή σκόνης, ώχρας, κάρβουνο και άργιλο ενώ συχνά τοποθετούσαν αίμα για τις τελευταίες λεπτομέρειες. Τα σχέδια τους περνούσαν από γενιά σε γενιά και με αυτό τον τρόπο πολλά σημαντικά σύμβολα από την ιστορία τους και από μύθους συνέχιζαν να υπάρχουν. Το βάψιμο μπορούσε να ξεκινήσει από την γέννα, όπου πολλά νεογέννητα τα ζωγράφιζαν με λευκό πηλό. Τέλος οι άνδρες και οι γυναίκες ζωγράφιζαν τα σώματά τους για να μπορέσουν να έλξουν ο ένας τον άλλο, σε τελετές και σε μνήσεις.

Εικόνα 56: Μακιγιάζ της φυλής Παρούα

Εικόνα 57: Μακιγιάζ της φυλής Ραρια

Εικόνα 58: Μακιγιάζ της φυλής Ραρια

Εικόνα 59: Μακιγιάζ της φυλής Papua

Εικόνα 60: Μακιγιάζ της φυλής Papua

(18) DeMello M Encyclopedia of Body Adornment London: Greenwood Press p 38-39

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

IV. ΑΦΡΙΚΗ

5.1 Εισαγωγή

Σε πολλές Αφρικανικές κουλτούρες η μη προφορική επικοινωνία εκφράζεται με διάφορα σχέδια δια μέσου της τέχνης των σημείων, των σχημάτων και των χρωμάτων. Το μακιγιάζ στο πρόσωπο και στο σώμα γίνεται με διάφορα σχέδια και σύμβολα και είναι μέρος των παραδόσεων για πολλούς πολιτισμούς και έθνη. Πιο συγκεκριμένα στη Αφρική υπάρχουν περίπου 3.000 φυλές, όπου κάθε μια από αυτές έχει μοναδικές παραδόσεις, δική τους πίστη, τέχνες και τελετουργίες. Υπάρχουν δύο ομάδες που διαφέρουν. Σε αυτούς που είναι αποκλεισμένοι από τον κόσμο και χρησιμοποιούν τη φύση ως μοναδική πηγή φαγητού, ρουχισμού και ιατρικής ενώ είναι και εκείνοι που είναι πιο εξελιγμένοι και φορούν δυτικού τύπου ρούχα. Τα σχέδια και τα χρώματα που εφαρμόζονται στο πρόσωπο δίνουν στον άνθρωπο μια μαγική δύναμη για να μπορέσει να συμμετάσχει σε μια γαμήλια τελετή, σε ένα κυνήγι, στον πόλεμο, σε διάφορα παιχνίδια, σε βαφτίσεις και σε άλλες θρησκευτικές τελετές. Το μακιγιάζ του σώματος συμπληρώνει εκείνο του προσώπου. Είναι μια πολύχρωμη τέχνη, η οποία χρησιμοποιείται από πολλούς λαούς της Αφρικής σε γιορτές, στο κυνήγι και στον πόλεμο, για να μπορέσουν με αυτό τον τρόπο να εντυπωσιάσουν τον εχθρό στη μάχη και για να καμουφλάρουν τον κυνηγό. Για το μακιγιάζ αυτό αναμειγνύονται παραδοσιακά φυσικά συστατικά και το απλώνουν στο δέρμα με τα δάχτυλα τους ή με χόρτα. Το λάδι, ο άργιλος και η κιμωλία είναι τα πιο συχνά συστατικά ζωγραφικής.

(23) Body Decorations of African Cultures

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(37) Kate S. Researching Different Tribes- Colours and Materials. 2015
may 18

(28) Zuidema T. Tap Into an Alternate Reality: 22 Painted Faces That Tell
Stories. 2015 Απριλ 30

5.2 Μακιγιάζ μαύρης φυλής

Τα κυρία χαρακτηριστικά της μαύρης φυλής είναι το σκούρο χρώμα του δέρματος, τα αμυγδαλωτά μάτια, τα σαρκώδη χείλη, τα έντονα ζυγωματικά και μαύρα σγουρά μαλλιά. Το μαύρο χρώμα του δέρματος κυμαίνεται από μαόνι έως μαύρο έβενο. Τα προϊόντα τα οποία προορίζονται για χρήση στο μακιγιάζ για αυτή τη φυλή αυξάνονται συνεχώς. Τα μέικ απ είναι λιγότερο λιπαρά από εκείνα που χρησιμοποιούνται στο λευκό δέρμα. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει η δυνατότητα επιλογής τόνου από ανοιχτό, μεσαίο σε σκούρο και στην συνέχεια εφαρμόζεται μια μικρή ποσότητας πούδρας. Έπειτα

Εικόνα 61: Μακιγιάζ νέγρας

περιγράφονται τα μάτια με μαύρο μολύβι και τα χείλη με καφέ σκούρο μολύβι και χρωματίζονται με ροζ, καφέ, μπεζ και κόκκινο σε σκούρες αποχρώσεις. Οι φωτοσκιάσεις γίνονται στη μύτη κάτω και πάνω από την περιοχή των φρυδιών, πάνω από το σχήμα των χειλιών, στα ζυγωματικά και στο πιγούνι. Τα σώματα τους ζωγραφίζονται με παράξενα σχέδια και χρησιμοποιούνται κυρίως το κόκκινο χρώμα. Στην Αφρική, όλα είναι πολύ σημαντικά για την ομορφιά. Μπορεί να συμπεριλαμβάνονται χρωματιστή λάσπη, παραμάνες, πούπουλα μέχρι και λουράκια ωρολογίου. Για την μαύρη φυλή δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούν κοσμήματα ή ακριβά υφάσματα γιατί το αποτέλεσμα είναι σε κάθε περίπτωση εκπληκτικό.

Εικόνα 62: Φυσικό μακιγιάζ, νέγρας

(9) Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Νέγρας

(3) Μέρεντιθ Λ. Η μαγεία του μακιγιάζ: Εκδοτική Σίρρις: 1994

(12) Φυλετικό μακιγιάζ. Συλλογος αισθητικων αποφοιτων τει –
εκπαιδευτικων ελλαδος 2011

(55) Alberghina A. Decorazione corporea nell’Africa tribal. 2012 giugno
11

5.3 Φυλή Karo

Οι άνθρωποι της φυλής αυτής ζουν στην κοιλάδα του Όμο στην Αιθιοπία.

Ενσωματώνουν το πλούσιο πολιτισμικό συμβολισμό στις τελετουργίες τους, χρησιμοποιώντας διακοσμητική τέχνη για το σώμα και περίτεχνες κορδέλες στα μαλλιά τους, για να μπορέσουν να εκφράσουν την ομορφιά και τη θέση τους στην κοινότητα. Αυτή η ζωντανή φυλή απαρτίζεται περίπου από

Εικόνα 63: Μακιγιάζ της φυλής Karo

2.000 άτομα και αποτελείται κυρίως από μια αγροτική ομάδα. Η φυλή Karo είναι γνωστή για την παράδοση τους στο μακιγιάζ του προσώπου και του σώματος τους στις γιορτές και στις τελετές. Για το μακιγιάζ τους χρησιμοποιούν χρωματισμένο πηλό, άσπρο ασβέστιο, κίτρινο πέτρινο μέταλλευμα, κάρβουνο, κονιορτοποιημένο μέταλλευμα σιδήρου και άσπρη κιμωλία για το βάψιμο του σώματος τους. Αυτή αναμειγνύεται με κίτρινες πέτρες, κόκκινο σίδηρο και με ξυλάνθρακα για να γίνουν οι σκιάσεις. Όλα αυτά τα υλικά τα έπαιρναν από φυσικές πηγές που βρίσκονταν κοντά στην περιοχή. Τα σχέδια που ζωγραφίζουν είναι ποικίλα και περίτεχνα. Μπορεί να περιλαμβάνει απλά αστέρια ή γραμμές. Μοτίβα ζώων, όπως φτερά από φραγκόκοτα ή εκείνο που είναι το πιο δημοφιλές, το οποίο έχει πολλά αποτυπώματα χεριών, που καλύπτουν το στήθος και τα πόδια τους. Όλα αυτά τα σχέδια ζωγραφίζονται με τα χέρια και τα δάχτυλα τους. Οι καλλιτεχνικές πρακτικές της φυλής αυτής στην καθημερινή τους ζωή πραγματοποιούνται για την προσωπική τους απόλαυση και περηφάνια για το σεβασμό και τη συμβολική αναγνώριση τους στην κοινωνία και ως μέσο προσέλκυσης του αντίθετου φύλου κατά την διάρκεια των τελετών.

Εικόνα 64: Μακιγιάζ της φυλής Karo   Εικόνα 65: Μακιγιάζ της φυλής Karo

Εικόνα 66: Μακιγιάζ της φυλής Karo

(32) Afya. Ancient African Beauty Secrets – an Ethiopian, Sudanese and Somali Safari. 2015 Νοεμβ 18

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(24) Nnenna O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κεφ 50

(21) Tribe: Faces of the Karo: 2014 Feb 1

5.4 Φυλή Efik

Αυτή η ομάδα ανθρώπων κατοικεί στην νοτιοανατολική Νιγηρία. Το μακιγιάζ τόσο του προσώπου όσο και του σώματος έχει πολλούς συμβολισμούς από τα παλαιότερα χρόνια για να εκφράσουν την ταυτότητα της φυλής τους και την μητρότητα. Σε κάποιες περιπτώσεις συμβόλιζε τη χαρά από τη γέννηση ενός παιδιού ή τη λήψη ευχάριστων νέων. Για τις νέες κοπέλες που δεν είχαν ακόμη παντρευτεί το μακιγιάζ συμβόλιζε την ένταξη τους στην κοινωνία των γυναικών. Επιπλέον για τις οικογένειες το μακιγιάζ στο πρόσωπο δήλωνε την χαρά για κάποια καλή είδηση που μόλις είχαν λάβει.

Εικόνα 67: Χορεύτριες της

φυλής Efik

Εικόνα 68: Χορεύτρια της φυλής Efik

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(24) Nnene O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

5.5 Φυλή xhosa

Η φυλή xhosa χρησιμοποιούν το μακιγιάζ κυρίως για προστασία από την ηλιακή ακτινοβολία αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολλούς άλλους σκοπούς. Οι γυναίκες χρησιμοποιούν λευκό χρώμα στο πρόσωπο τους σαν σημάδι ομορφιάς ενώ οι άνδρες κατά την περίοδο της έναρξης της ανδρικής τους ηλικίας καλύπτουν τα πρόσωπα και τα σώματα τους με λευκό πηλό τον οποίο στην συνέχεια τον ξεπλένουν. Αυτό συμβολίζει το τέλος της παιδικής τους ηλικίας ενώ στην συνέχεια τοποθετούν κόκκινη ώχρα που δηλώνει την ενηλικίωσή τους. Για το μακιγιάζ τους συνήθως χρησιμοποιούσαν κόκκινο πηλό.

Εικόνα 69: Μακιγιάζ της φυλής xhosa

Εικόνα 70: Μακιγιάζ της φυλής xhosa

Εικόνα 71: Μακιγιάζ της φυλής xhosa

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

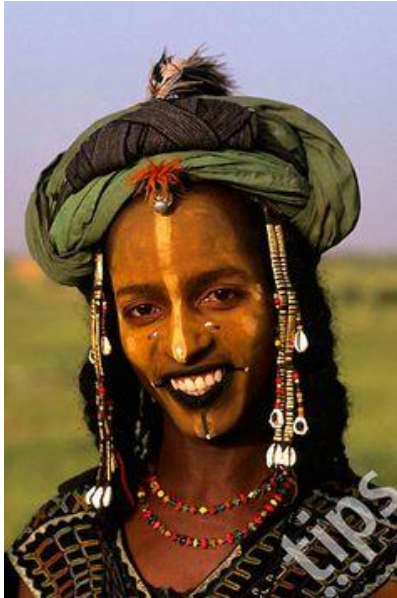
5.6 Φυλή Woodabe(Bororo)

Εικόνα 72: Άνδρες της φυλής Woodabe

Η φυλή woodabe είναι μια νομάδικη φυλή που κατοικεί στο Νίγηρα . Η ζωή τους καθορίζεται από ένα σύμπλεγμα τελετουργιών και θρησκευτικών απαγορεύσεων και μιας εκπληκτικής αίσθησης οπτικής και ακουστικής ομορφιάς. Η φυλή αυτή ονομάζεται παραδοσιακά και Borogo και προσελκύουν την προσοχή πολλών λόγω της αξίας που δίνουν στην ομορφιά. Βαφτίζονται, ως οι εφευρέτες των τελετών ομορφιάς και θεωρούν τους εαυτούς τους ως οι πιο όμορφοι άνθρωποι στον κόσμο. Η φυλή Woodabe είναι μια υποφυλή της φυλής Fulani. Η μακρά ιστορία παράδοσης , κουλτούρας και αξιών είναι ο πυρήνας της ζωής τους. Κάθε χρόνο στο τέλος της εποχής των βροχών γίνεται η πιο σημαντική τελετή που λέγεται Geerewol. Είναι ένας διαγωνισμός ομορφιάς για άντρες και διαρκεί επτά ημέρες και δίνει την ευκαιρία σε άνδρες και γυναίκες να προσελκύσουν άτομα πέρα από το συγγενικό τους περιβάλλον. Η παράδοση λέει ότι ο άνδρας μπορεί να έχει πολλές γυναίκες. Όσες γυναίκες είναι παντρεμένες και δεν είναι ευτυχισμένες με τον σύζυγό τους μπορούν να διαλέξουν άλλον άντρα. Ο διαγωνισμός ομορφιάς απαιτεί αρκετή προετοιμασία από τους άνδρες οι οποίοι αφιερώνουν πολλές ώρες, χρήμα και ενέργεια για να γίνουν όμορφοι, ελκυστικοί, κομψοί και εκλεπτυσμένοι. Οι νέοι άντρες ντύνονται με περίτεχνα διακοσμητικά στοιχεία και βάζονται με παραδοσιακό μακιγιάζ. Για να μπορέσουν να βαφτούν χρησιμοποιούν ένα μικρό καθρεφτάκι. Ζωγραφίζουν με τα δάχτυλα τους πρώτα μια κάθετη γραμμή, από την αρχή του μετώπου μέχρι το τέλος της μύτης με κόκκινο, το οποίο συμβολίζει την βία, τον πόλεμο και τον θάνατο ή με κίτρινο χρώμα το οποίο ονομάζεται Μαρκούρα. Υπάρχει μέριμνα, ώστε κάποιος να μη φορά πολύ κίτρινο εκτός και αν θρηνεί. Επίσης το κίτρινο μπορεί να σημαίνει, πως ένας άνδρας έζησε τη ζωή του

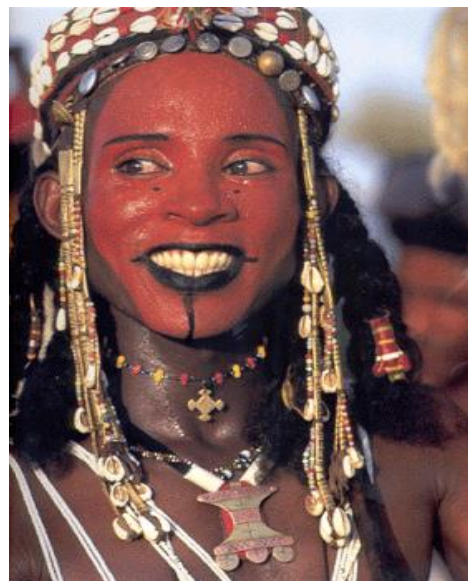

Εικόνα 73: Άνδρας της φυλής Woodabe με μακιγιάζ προσώπου

ευχάριστα και είναι έτοιμος να πολεμήσει μέχρι τέλους. Κάνουν το περίγραμμα του προσώπου, γεμίζουν την περιοχή και στην συνέχεια τοποθετούν μαύρη σκόνη στα χείλη. Το μακιγιάζ έχει σκοπό να κάνει το πρόσωπο να φαίνεται μακρύτερο και πιο κατακόρυφο. Το κραγιόν στην αρχή γινόταν από κάρβουνο το οποίο στην συνέχεια αντικαταστάθηκε από σκόνη από καμένα οστά πτηνών ερωδίου. Αυτό δεν προκαλεί κάτι κακό επειδή το βάζουν στα χείλη και δεν το καταπίνουν. Για να μπορέσουν να τοποθετήσουν το κραγιόν πάνω στα χείλη τους χρησιμοποιούν ένα μικρό σφουγγαράκι και μετά το απλώνουν καλύτερα με τα δάχτυλα τους. Όταν το

όμορφο χαρακτηριστικό του προσώπου είναι η μύτη τότε βάζουν μια κουκίδα στην κορυφή της για να είναι πιο έντονη αυτή η περιοχή από τις άλλες και για να φαίνεται πιο μακριά και πιο λεπτή. Τα σχέδια που ζωγραφίζουν είναι διαφορετικά στον κάθε άντρα με λευκό και κόκκινο χρώμα. Το μακιγιάζ το συνοδεύουν με όμορφα ρούχα και κοσμήματα. Επίσης και πολλοί άνδρες ξυρίζουν τη γραμμή των τριχών που υπάρχει ψηλά στο μέτωπο για να το αναδείξουν. Στην συνέχεια συγκεντρώνονται όλοι μαζί και προσχωρούν σε ευθεία γραμμή ο ένας δίπλα στον άλλο τραγουδώντας και χορεύοντας. Στο τέλος οι γυναίκες είναι εκείνες οι οποίες θα διαλέξουν τον άνδρα που τους άρεσε με ένα και μόνο βλέμμα. Ο άντρας καταλαβαίνει, ότι η κοπέλα απέναντι του τον έχει επιλέξει. Τα χαρακτηριστικά των διαγωνιζομένων για να μπορέσουν να λάβουν μέρος είναι τα εξής: θα πρέπει να είναι ψηλοί και αθλητικοί, σε μερικές περιπτώσεις μπορούν να τοποθετούν λοφία στρουθοκαμήλου για να αυξήσουν το ύψος τους, να έχουν στενό πρόσωπο το οποίο διακοσμείται με κόκκινη ώχρα, μεγάλα μάτια τα οποία τα τόνιζαν με eyeliner φτιαγμένο από απανθρακωμένα οστά αργυροτσικνιάς, θα πρέπει επίσης να έχουν συμμετρία προσώπου η οποία ενισχύεται με μαύρο, κίτρινο ή λευκό χρώμα, αετίσια μύτη στην οποία τοποθετείται λευκός πηλός για να φαίνεται πιο βελτιωμένη, πρέπει να έχουν μακριές πλεξούδες και κογχύλια τα οποία συμβολίζουν την γονιμότητα και τον πλούτο, λευκά και συμμετρικά δόντια τα οποία τα τονίζουν με το μαύρο κραγιόν και

Εικόνα 74: Μακιγιάζ προσώπου της φυλής Woodabe

τέλος θα πρέπει να είναι καλοί χορευτές.

Τα χρώματα που χρησιμοποιούν είναι συμβολικά. Η κόκκινη ώχρα την οποία απλώνουν στο πρόσωπο και συμβολίζει το αίμα και την βία και για αυτό το λόγο χρησιμοποιείται σε ειδικές περιπτώσεις. Ο κίτρινος πηλός τοποθετείται από μερικούς χορευτές που θέλουν να κάνουν σχέδια στο πρόσωπο και είναι το χρώμα της μαγείας και της μεταμόρφωσης. Με το μαύρο σκουραίνουν τα χείλη τους και δίνουν έμφαση στα μάτια τονίζοντας τα. Αυτό το χρώμα είναι εν μέρη από τα αγαπημένα τους επειδή είναι το αντίθετο από το λευκό, το οποίο είναι το χρώμα της απώλειας και του θανάτου. Το μαύρο χρώμα που τοποθετείται στα χείλη είναι κατασκευασμένο από απανθρακωμένα οστά από ένα πουλί που ονομάζεται Ερωδιά ή από πουλιά τα οποία συνδέονται με την εκφραστικότητα. Τέλος σε αυτό τον διαγωνισμό δεν είναι απαραίτητο κάποιος να είναι όμορφος για να κερδίσει, αρκεί να είναι γοητευτικός, να μαγνητίζει με το βλέμμα και με την προσωπικότητά του.

Εικόνα 75: Μακιγιάζ προσώπου από άνδρας της φυλής Woodabe

Εικόνα 76: Άνδρες της φυλής Woodabe στο φεστιβάλ Geerewol

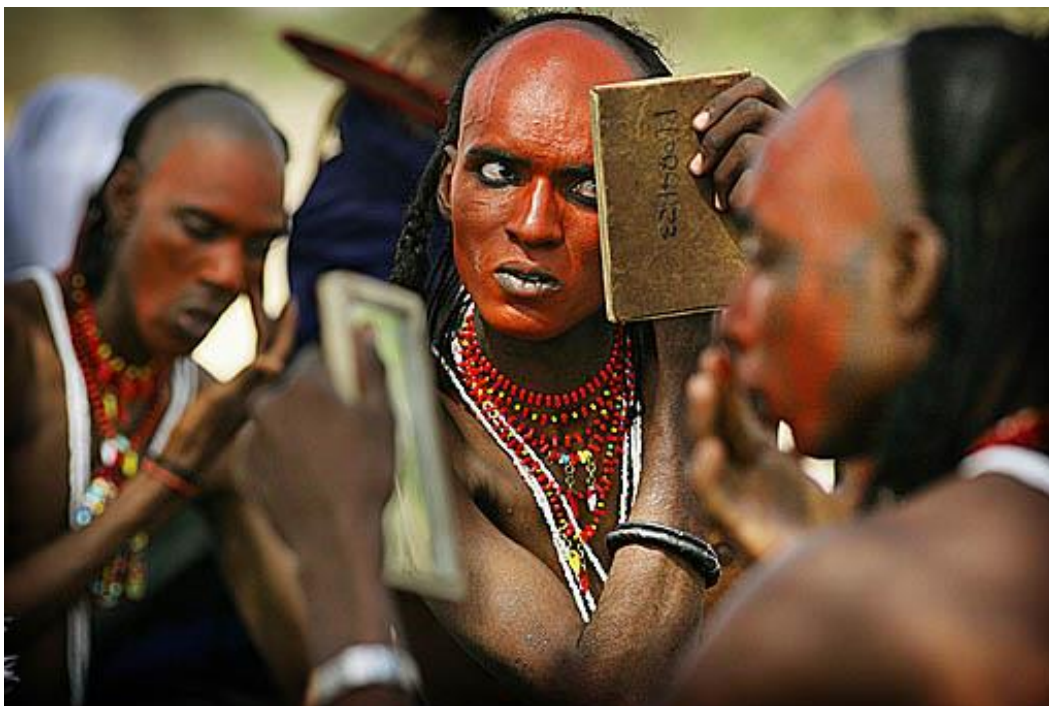
Εικόνα 77: Νεαρός άνδρας της φυλής woodabe ετοιμάζεται για το φεστιβάλ

Εικόνα 78: Άνδρες της φυλής Woodabe στο φεστιβάλ Geerewol

Εικόνα 79: Μακιγιάζ ανδρων στο φεστιβάλ Geerewol

Εικόνα 80: Μακιγιάζ ανδρων για το φεστιβάλ Geerewol

Εικόνα 81: Οι κοπέλες ετοιμάζονται να επιλέξουν.

Εικόνα 82: Μακιγιάζ της φυλής Woodabe

Εικόνα 83: Μακιγιάζ για το φεστιβάλ Geerewol

Εργαλειο συνεντευξης. Φυλη *wodaabe*

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(24) Nnenna O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

(20) Small M, Teel R, and Metzner J: African ceremonies Niger, Senegal and Ethiopia : pulse of the planet:2000

(31) WODAABE BEAUTY CEREMONY .The Most Beautiful Men in the World: The Wodaabe of Niger and Nigeria. 2007 Φεβ 19

5.7 Φυλή Nuba

Εικόνα 84:Μακιγιάζ της φυλής Nuba Εικόνα 85: Μακιγιάζ της φυλής Nuba

Οι άνθρωποι στην φυλή αυτή κατοικούν στο Νότιο Σουδάν. Η χρήση του μακιγιάζ γίνεται κυρίως για να δείξει την ηλικία, την οικογένεια ή την ομάδα στην οποία ανήκουν ή ακόμη και επειδή μερικές γυναίκες το θεωρούν ως μέρος της γοητείας τους. Αρχικά πριν τοποθετήσουν τα χρώματα πάνω τους πλένονται καλά και στην συνέχεια αφαιρούν τις τρίχες του προσώπου και του σώματός τους. Έπειτα χρησιμοποιούν βαφές από άργιλο ή μέταλλο και για την τοποθέτηση του έχουν ως εργαλεία τα δάχτυλά τους ή κάποιο πινέλο που είναι κατασκευασμένο από χόρτο ή άχυρο και με αυτά επίσης ζωγραφίζουν περίτεχνα σχέδια. Στο σώμα τους γίνεται, όταν θέλουν να γιορτάσουν την νεότητα, την ομορφιά καθώς επίσης και την δύναμη τους. Από την ηλικία των οκτώ ετών, τα νέα αγόρια χρησιμοποιούσαν το κόκκινο και το άσπρο, ενώ το μαύρο χρώμα απαγορευόταν μέχρι να μνηθεί σε μια ομάδα μεγαλύτερης ηλικίας. Μέχρι είκοσι επτά ετών ζωγραφίζουν διαφορετικά σχέδια και χρώματα ανάλογα με το στάδιο της ζωής τους στην οποία βρίσκονται θέλοντας να δείξουν τον παραγωγικό τους ρόλο στην κοινωνία ή την συμμετοχή τους σε αθλητικές εκδηλώσεις, σε γάμους και άλλες τελετές. Κατά την διάρκεια του πολέμου ήταν εξίσου σημαντικό, όμως οι άρρωστοι και οι τραυματίες δεν βάφονταν.

Εικόνα 86: Μακιγιάζ της φυλής Nuba

Εικόνα 87: Μακιγιάζ της φυλής Nuba

(27) Agostino C. Why Body Painting? — 4: Radical Act — The essential celebration of our humanity / the ultimate modern art. 2011 Νοεμ 29

(23) Body Decorations of African Cultures

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(15) DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

(19) Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

5.8 Φυλές της κοιλάδας του Όμο

Εικόνα 88: Μικρά παιδιά της κοιλάδας του Όμο

Οι άνθρωποι της φυλής που βρίσκεται στο νότιο μέρος της κοιλάδας του ποταμού Όμο είναι από τους πιο αρχαίους στον κόσμο. Έχουν γίνει γνωστοί χάρη στη μοναδική και εντυπωσιακή τους αισθητική. Τα διάφορα σχέδια χρησιμοποιούνται για να

απεικονίσουν ή να αποτυπώσουν ένα μήνυμα. Το μήνυμα αυτό δείχνει τη θέση που έχει το άτομο μέσα στην κοινωνία ή στη φυλή του. Λάδια, άργιλος, λάσπη, κιμωλίες και φυτά είναι τα υλικά που χρησιμοποιούνται για να δημιουργήσουν ποικίλα χρώματα και υφές. Οι φυλές που ζουν στο νοτιότερο τμήμα της κοιλάδας πιστεύεται ότι είναι οι πιο γοητευτικές σε όλο τον Αφρικανική ήπειρο αλλά και στον κόσμο. Τα χρώματα που χρησιμοποιούσαν για να δείξουν τη θέση τους κατά την διάρκεια των τελετουργιών, για να κρατούν μακριά την αρρώστια, για να προσελκύσουν το αντίθετο φύλο, να δείξουν το συσχετισμό μιας οικογένειας με μια φυλή ή ένα ζώο. Οι μητέρες βάφουν τα μωρά τους με λευκή βαφή γιατί έτσι πιστεύεται, ότι βοηθά το παιδί να το προστατεύει από το υπερφυσικό. Η τέχνη του μακιγιάζ σώματος δείχνει την εξέλιξη ενός ατόμου μέσα στη φυλή και επίσης το πόσο ικανό μέλος μπορεί να γίνει. Η κόκκινη ώχρα, το κίτρινο θείο, η λευκή καολίνη, ο ασπρος ασβεστολιθος και η γκριζα σταχτη χρησιμοποιούνται για την κατασκευη των χρωματων για το μακιγιαζ. Οι φυσικές χρωστικές ουσίες προέρχονταν από το έδαφος και τη λάσπη. Το βάψιμο του προσώπου και του σώματος ενός άνδρα που ανήκε στις πεδινές φυλές υποστηρίχθηκε πως ήταν μία μορφή της πνευματικής κατάστασης στην οποία βρίσκονταν. Οι πολεμιστές συνήθιζαν να βάφονται με σχέδια και χρώματα που θα τους προστάτευαν προτού εμπλέκονταν σε μάχη με τον εχθρό. Από αυτό προκύπτει και ο στερεοτυπικός όρος «βαφή του πολέμου». Αυτή η βαφή συνηθίζονταν να ευλογείται με προσευχές. Πιστεύονταν, πως οι προσευχές που λέγονταν για τη βαφή καθώς και αυτές κατά τη διάρκεια της εφαρμογής μετέφεραν τη δύναμή τους στον πολεμιστή. Το μακιγιάζ του προσώπου σε άλλες εποχές δεν ήταν συνδεδεμένο με πολεμικές προετοιμασίες και ως σχέδια με μεγάλο εύρος εφαρμογής χρησιμοποιούνταν για να δηλώσουν συμμετοχή στις ομάδες, χρησιμοποιούνταν από τους ανθρώπους, όταν συμμετείχαν σε τελετές, ως απόδειξη κατορθωμάτων και για να θρηνήσουν τους νεκρούς. Οι πολεμιστές από τις πεδινές φυλές όταν επέστρεφαν πίσω και αφού είχαν πάρει τα κρανία των εχθρών τους,

συχνά έβαφαν τα πρόσωπά τους με μαύρο χρώμα προτού επιστρέψουν στο στρατόπεδό τους.

Εικόνα 89: Χρώματα που χρησιμοποιούνται για το μακιγιάζ

Εικόνα 90: Μακιγιάζ σώματος σε άτομο της κοιλάδας του Όμο

Εικόνα 91: Μακιγιάζ προσώπου σε μέλος της κοιλάδας του Όμο

Εικόνα 92: Μακιγιάζ προσώπου σε μέλος της κοιλάδας του Όμο

Εικόνα 93: Μακιγιάζ παιδιών της κοιλάδας του Όμο

(32) Afya. Ancient African Beauty Secrets – an Ethiopian, Sudanese and Somali Safari. 2015 Νοεμβ 18

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(40) Holmes J. Face Painting Traditions Among Men of the Plains 2011
Ιουλ 21

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κεφ 50

(21) Tribe: Faces of the Karo: 2014 Feb 1

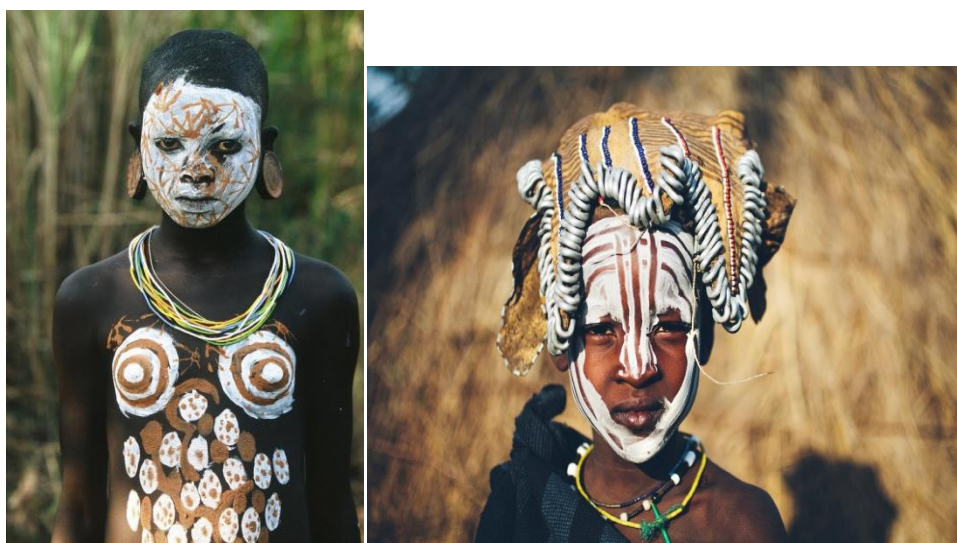
(41) Tribes of the Omo Valley: The Ultimate Canvas

5.9 Φυλή Mursi

Οι γυναίκες στην φυλή αυτή βάζουν άσπρο το πρόσωπο και το σώμα τους. Τα χρώματα, που επίσης χρησιμοποιούσαν, ήταν το μωβ, το τυρκουάζ, το καφέ, το κόκκινο, το μπλε, το πορτοκαλί, και σκούρα χρώματα που τα συνδύαζαν με ανοιχτότερες λεπτομέρειες και χρησιμοποιούνταν για να μεταδίδουν μηνύματα και να δείχνουν την κοινωνική τους θέση. Επίσης τοποθετούν κυκλικές πλάκες στο χείλος τους. Οι άνδρες επίσης έβαφαν τα πρόσωπα και τα σώματα τους με λευκή βαφή.

Εικόνα 94: Μακιγιάζ της φυλής Mursi

Εικόνα 95 Νεαρή γυναίκα της φυλής Mursi

Εικόνα 96 Νεαρή γυναίκα της φυλής Mursi

(32) Afya. Ancient African Beauty Secrets – an Ethiopian, Sudanese and Somali Safari. 2015 Νοεμβ 18

(37) Kate S. Researching Different Tribes- Colours and Materials. 2015 may 18

(25) Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κεφ 50

5.10 Φυλή Masai

Η φυλή αυτή κατοικεί στην Κένυα. Η χρήση του μακιγιάζ λαμβάνει χώρα σε διάφορες τελετές και σε τελετουργίες για να μπορέσουν να αποδείξουν την δύναμη και την ελκυστικότητά τους. Ένα παράδειγμα είναι η χρήση κιμωλίας για να βάψουν τα πρόσωπά τους κατά την διάρκεια μιας τελετής, όπου ένας μαχητής περνάει στο στάδιο στο οποίο δεν μπορεί πλέον να μάχεται. Τα αγόρια ζωγραφίζουν το πρόσωπό τους με λευκό χρώμα και κάνουν σχέδια για την έναρξη των γιορτών. Οι μαχητές σχηματίζουν γραμμές με διαφορετικά χρώματα και κατευθύνσεις στο πρόσωπο τους. Για να καταφέρουν να ασπρίσουν το πρόσωπο τους χρησιμοποιούν καολίνη και εφαρμόζονται σε γιορτές, όπως στη τελετή, όπου οι νέοι της φυλής περνούσαν στο στάδιο της ενηλικίωσης. Ένα ακόμη χρώμα, που ήταν πολύ συχνό, ήταν το κόκκινο το οποίο σε πολλές φυλές θεωρούνταν δυσοίωνα και το οποίο είναι το χρώμα της ζωής ενώ το άσπρο είναι το χρώμα της ειρήνης.

Εικόνα 97: Μακιγιάζ της φυλής Masai

Εικόνα 98: Μαχητής της φυλής Masai

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(16) McQuail L The Masai of Africa Minneapolis: Learner Publications Company p 39

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

5.11 Φυλή Surma

Εικόνα 99: Μακιγιάζ της φυλής Surma

Κάθε χρόνο μετά το θέρισμα οι άνδρες και οι γυναίκες απολαμβάνουν μια μεγάλη ερωτική περίοδο. Στην φυλή Surma αναμειγνύουν άσπρη κιμωλία και κόκκινη ώχρα μαζί με ζωικά λίπη ή νερό για φτιάξουν τις μπογιές τους. Επειδή δεν έχουν καθρέφτη παρατηρούν ο ένας τον άλλο και ύστερα βάζονται με κιμωλία σε μορφή πάστας και σχεδιάζουν όμορφα σχέδια με καφέ-λευκό χρώμα για να γίνουν πιο ελκυστικοί στο αντίθετο φύλο. Τα χρώματα που χρησιμοποιούν φαίνεται πως συμβολίζουν μια παλιά ιδεολογία της ενέργειας και της γονιμότητας. Τα παιδιά ξεκινούν να εφαρμόζουν το μακιγιάζ από την ηλικία των τεσσάρων ετών. Η τέχνη αυτή του σώματος δείχνει την εξέλιξη ενός ατόμου μέσα στη φυλή και το πόσο ικανό μέλος μπορεί να γίνει. Το λευκό χρώμα στο πρόσωπο βοηθούσε στο να προστατευτεί ένα παιδί από υπερφυσικές δυνάμεις. Η κόκκινη ώχρα, κίτρινο θειάφι, άσπρος ασβεστόλιθος και καολίνη καθώς και γκρι στάχτη ήταν τα κοινά, ιερά συστατικά της φυλής

τους. Οι φυσικές χρωστικές ουσίες προέρχονταν από το έδαφος και τη λάσπη. Τα χρώματα απλώνονται στο δέρμα με τα δάχτυλα ή με καλάμια και δημιουργούν εκπληκτικά σχέδια όπως αστέρια, κουκίδες και ζώα.

Εικόνα 100: Μακιγιάζ προσώπου της φυλής Surma

Εικόνα 101: Μακιγιάζ προσώπου της φυλής Surma

Εικόνα 102: Μακιγιάζ της φυλής Surma

(32) Afya. Ancient African Beauty Secrets – an Ethiopian, Sudanese and Somali Safari. 2015 Νοεμβ 18

(17) Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001

(20) Small M, Teel R, and Metzner J: African ceremonies Niger, Senegal and Ethiopia : pulse of the planet:2000

(34) Tribe: Surma bush fashion gone wild. 2012 sep 10

5.12 Φυλή Pondo

Η φυλή pondo βρίσκεται στην Νότια Αφρική και χρησιμοποιούν το μακιγιάζ σε ξεχωριστές γιορτές, όπως η γιορτή που ονομάζεται umgidi, όπου μια γυναίκα πρόκειται να γίνει μια θεότητα, μια μάντης ή μια ιέρεια της φυλής. Ζωγραφίζουν με λευκό χρώμα ή πηλό και χρησιμοποιούν φύλλα για τον στολισμό τους. Με τον τρόπο αυτό συνδέουν τον εαυτό τους με τους προγόνους τους. Τα σχέδια που κάνουν συμβολίζουν τον δεσμό τους με τους προγόνους τους που πιστεύεται ότι είναι η αιτία για την ασθένεια και την ανάρρωση τους. Στο τέλος οι γυναίκες χορεύουν για να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους στους προγόνους για την αποκατάσταση της υγείας τους.

Εικόνα 103 Νεαροί άντρες της φυλής Pondo

(22) Contributing W The African Face Painting Tradition

(14) DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109

(24) Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011

Συμπεράσματα

Παρατηρώντας όλες αυτές τις διαφορετικές φυλές από όλα τα μέρη του κόσμου γίνεται αντιληπτό ότι το μακιγιάζ δεν έχει ιδιαίτερους κανόνες καθώς το μόνο που χρειάζεται είναι φαντασία.

Μέσα από αυτό οι άνθρωποι είχαν την δυνατότητα να εκφράζουν πολλά πράγματα καθώς επίσης ήταν και είναι μέχρι και σήμερα ένα σημαντικό μέρος της ταυτότητας και του πολιτισμού τους.

Ταξιδεύοντας στο χρόνο παρατηρούμε ότι το μακιγιάζ πέρασε πολλές αλλαγές. Ποτέ δε σταμάτησε ποτέ να λείπει από τους ανθρώπους και συνέχιζε να εξελίσσεται και να προσαρμόζεται στις ανάγκες της καθημερινότητας για τους περισσότερους ανθρώπους.

Τέλος εκείνο που προκαλεί το μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι ότι τα χρώματα που χρησιμοποιούσαν ήταν όλα από φυσικά συστατικά τα οποία τα προμηθεύονταν κατευθείαν από την φύση. Ο τρόπος με τον οποίο τα παρασκεύαζαν είναι μοναδικός καθώς βασίζεται σε παραδοσιακές συνταγές της κάθε φυλής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σκοπός της εργασίας ήταν να ταξιδέψουμε μέσα στις διάφορες φυλές του κόσμου και να γνωρίσουμε μοναδικούς πολιτισμούς και παραδόσεις των λαών αυτών.

Επιπλέον μέσα από την εργασία μας είχαμε την δυνατότητα να μάθουμε την σημασία του παραδοσιακού μακιγιάζ και τον συμβολισμό του για τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο.

Ωστόσο η συλλογή των στοιχείων δεν ήταν εύκολη καθώς δεν υπήρχαν πολλές πληροφορίες στην ελληνική κυρίως βιβλιογραφία αλλά το θετικό ήταν ότι υπήρχε μεγάλη ποικιλία φωτογραφικού υλικού.

Τέλος την μεγαλύτερη εντύπωση μας έδωσε η ευκαιρία που είχαμε να ακούσουμε από κοντά την διήγηση από έναν άνθρωπο που ανήκει σε μια φυλή και να μας ταξιδέψει σε έναν άλλο κόσμο πολύ διαφορετικό από τον δικό μας.

VII. ΤΕΛΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Βιβλία

1. Κυριακού Κ. Η τέχνη του μακιγιάζ. Εκδοτική Εμπειρία : 2009
2. Σαββίδου Α. Μορφολογία ιδιότητες προσώπου: Ατειθ : 2008
3. Μέρεντιθ Λ. Η μαγεία του μακιγιάζ: Εκδοτική Σίρρις: 1994
4. Τσιγώνια Α & Μικελάτου Ε. Μακιγιάζ παραστατικών τεχνών: εκδοσεις Δεσμος: 2010

Ιστοσελίδες

5. Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Γκέισας <http://beautyview.gr/makigiadz/>
6. Καρτεροπούλου Α. Το μακιγιάζ και η ιστορία του 2013 Ιουν 2
http://fe-mail.gr/pages/posts/beauty_makigiage_istoria_/beauty_makigiage_istoria_9860.php
7. Βίνος Α. Μακιγιάζ, ιστορία και εξέλιξη 2014 Ιάν 14
<http://ingolden.gr/in/>
8. Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ κινέζας. <http://beautyview.gr/makigiadz/>
9. Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Νέγρας <http://beautyview.gr/makigiadz/>
10. Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Ινδής. <http://beautyview.gr/makigiadz/>
11. Ιστορικό μακιγιάζ. Συλλογος αισθητικων αποφοιτων τει – εκπαιδευτικων ελλαδος 2011 <http://www.saatee.gr/index>
12. Φυλετικό μακιγιάζ. Συλλογος αισθητικων αποφοιτων τει – εκπαιδευτικων ελλαδος 2011
http://www.saatee.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=26:tribal-&catid=3:makeup&Itemid=6
13. Ζάρπα Ε. Μακιγιάζ Αιγύπτιας και Αιγύπτιου
<http://beautyview.gr/makigiadz/>

Αγγλική βιβλιογραφία

βιβλία

14. DeMello M Faces around the World: A Cultural Encyclopedia of the Human Face: A cultural encyclopedia of the human face Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 106-109
15. DeMello M Inked: Tattoos and Body Art around the World Santa Barbara California: ABC-CLIO, LLC p 63-72
16. McQuail L The Masai of Africa Minneapolis: Learner Publications Company p 39
17. Macnab N Body Bizarre, Body Beautiful New York Fireside Rockefeller Center: 2001
18. DeMello M Encyclopedia of Body Adornment London: Greenwood Press p 38-39
19. Sherrow V: For Appearance' Sake: The Historical Encyclopedia of Good Looks, Beauty, and grooming: oryx press: 2001

Εργαλείο συνεντεύξης.

Φυλη woodabe

Ιστοσελίδες

20. Small M, Teel R, and Metzner J: African ceremonies Niger, Senegal and Ethiopia : pulse of the planet:2000 available from <http://www.pulseplanet.com/pulsepicks/african/>
21. Tribe: Faces of the Karo: 2014 Feb 1 available from <http://afritorial.com/tribe-faces-of-the-karo/>
22. Contributing W The African Face Painting Tradition available from http://www.ehow.co.uk/about_6696477_african-face-painting-tradition.html
23. Body Decorations of African Cultures available from http://www.fashionencyclopedia.com/fashion_costume_culture/Early-Cultures-African/Body-Decorations-of-African-Cultures.html

- 24.Nnenne O. the art of face painting and its significance. Afrostyle Magazine. 2011 available from <http://www.afrostylemag.com/ASM7/issue5/face-painting.php.html>
- 25.Novin G. a history of graphic design. The Art of Body Painting κέφ 50 <http://guity-novin.blogspot.gr/2012/01/chapter-51-art-of-of-body-painting.html>
- 26.Sacred Meaning of Indigenous Face Paints: 22 Painted Faces That Tell Stories. _2011 available from <http://www.whitewolfpack.com/2015/05/sacred-meaning-of-indigenous-face.html>
- 27.Agostino C. Why Body Painting? — 4: Radical Act — The essential celebration of our humanity / the ultimate modern art. 2011 Νοεμ 29. Available from <http://thestorybehindthefaces.com/2011/11/29/why-body-painting-4-radical-act-the-essential-celebration-of-our-humanity-the-ultimate-modern-art/>
- 28.Zuidema T. Tap Into an Alternate Reality: 22 Painted Faces That Tell Stories. 2015 Απριλ 30 available from <http://indiancountrytodaymedianetwork.com/gallery/photo/tap-alternate-reality-22-painted-faces-tell-stories-160195>
- 29.Gröning K. Body Painting. 2011 The Pitt Rivers Museum, University of Oxford, England available from <http://web.prm.ox.ac.uk/bodyarts/index.php/temporary-body-arts/body-painting.html>
- 30.Solomei M. Body painting. The use of Body painting in different tribes 2016 April 14 available from <http://fms509solomeimbeautyandthebrand.blogspot.gr/2016/04/body-painting-use-of-body-painting-in.html>
- 31.WODAABE BEAUTY CEREMONY .The Most Beautiful Men in the World: The Wodaabe of Niger and Nigeria. 2007 Φεβ 19 available from <http://saharanvibe.blogspot.gr/2007/02/wodaabe-beauty-ceremony.html>
- 32.Afya. Ancient African Beauty Secrets – an Ethiopian, Sudanese and Somali Safari. 2015 Νοεμβ 18 available from <http://afyatherapy.com/ancient-african-beauty-secrets-an-ethiopian-sudanese-and-somali-safari/>
- 33.Tillery French C. The History of Makeup 2016 available from <http://www.medusasmakeup.com/history-of-makeup.htm>
- 34.Tribe: Surma bush fashion gone wild. 2012 sep 10 available from <http://afritorial.com/tribe-surma-bush-fashion-gone-wild/>

35. Taylor A. The Ashaninka, A Threatened Way of Life . 2011 dec 14 available from <http://www.theatlantic.com/photo/2011/12/the-ashaninka-a-threatened-way-of-life/100208/>
36. Palmer S. Face Paint Practices. 2006 available from <http://www.manataka.org/page1901.html>
37. Kate S. Researching Different Tribes- Colours and Materials. 2015 may 18 available from <http://charlottekateartistry.blogspot.gr/2015/05/researching-different-tribes-colours.html>
38. Awana M. Makeup in Ancient India. Available from <http://classroom.synonym.com/makeup-ancient-india-7475.html>
39. DaVaun S. Beauticians in Ancient Egypt available from <http://classroom.synonym.com/beauticians-ancient-egypt-8624.html>
40. Holmes J. Face Painting Traditions Among Men of the Plains 2011 Iouλ 21 available from <http://www.powwows.com/2011/07/21/face-painting-traditions-among-men-of-the-plains/>
41. Tribes of the Omo Valley: The Ultimate Canvas: available from <http://www.inspirationgreen.com/tribes-of-the-omo-valley.html>
42. The geisha's make-up, origins and techniques in the geisha make-up art: 2012 april 17 available from http://www.japancoolture.com/en/the_geishas_make-up_origins_and_techniques_in_the_geisha_make-up_art
43. Vasen D. Asian Beauty available from http://makeup.lovetoknow.com/Asian_Beauty
44. Warta T. Geisha Makeup Designs and Origin available from http://makeup.lovetoknow.com/Geisha_Makeup
45. Conger C. Why did ancient Egyptian men wear cosmetics? Available from <http://history.howstuffworks.com/history-vs-myth/ancient-egyptian-cosmetics2.htm>
46. Mehndi :2016 may 3 available from <https://en.wikipedia.org/wiki/Mehndi>
47. Cvitanic Ph.D. M. Henna: An enduring tradition available from <http://www.habiba.org/culture.html>
48. Preetha P. Indian Henna Designs – Unfold Deeper Meanings & Significances 2014 sep 30 available from <http://www.fashionlady.in/indian-henna-designs-unfold-deeper-meanings-significances/13903>
49. Alchin L. Roman Make-up. 2015 <http://www.tribunesandtriumphs.org/roman-clothing/roman-make-up.htm>

50. Israel B. Makeup Trends in Ancient Times sep 11
<http://ancientpeoples.tumblr.com/post/31334677383/makeup-trends-in-ancient-times-the-desire-to-look>
51. Chinese Philosophy of Beauty 2016 May 7
<http://traditions.cultural-china.com/en/14Traditions9131.html>
52. Beauty history: cosmetics in ancient Greece
<http://beautifulwithbrains.com/2010/03/03/beauty-history-cosmetics-in-ancient-greece>
53. Ancient Chinese Make-Up 2010 octob 3
<https://chinesefashion.wordpress.com/2010/10/03/ancient-chinese-make-up/>
54. Ancient Chinese women: a tinge of vermeil to please the sweetheart
<http://traditions.cultural-china.com/en/15Traditions5187.html>

Ιταλική βιβλιογραφία

55. Alberghina A. Decorazione corporea nell’Africa tribal. 2012 giugno 11
<http://www.luomoconlavaligia.it/decorazione-corporea-nellafrica-tribale.html>

Βιβλιογραφία εικονων

1. <http://www.pontos-news.gr/article/11597/deite-pos-kallopizontan-oi-gynaikes-stin-arhaia-ellada> 5 Σεπτεμβρίου 2014, 20:4
2. http://www.italymagazine.com/sites/default/files/feature-story/gallery/tumblr_mcy8fb19kq1rui49ao1_1280.jpg
 Wednesday, March 5, 2014 - 05:45
3. https://it.wikipedia.org/wiki/Toeletta_mattutina_nell%27antica_Roma#/media/File:Solomon-Toilet_Roman_Lady.JPG
4. <http://www.crystalinks.com/egyptianwomen.html>

5. <https://bombshellbeautybriana.wordpress.com/2014/08/11/make-up-fact-1-in-the-beginning-there-was-ancient-egypt/> August 11, 2014
6. <http://traditions.cultural-china.com/en/15Traditions6723.html>
7. <https://makeupyourlife.files.wordpress.com/2010/06/d-makeup-anjala.jpg>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=VTZB5CFEndc>
9. <http://cosmeticschinaagency.com/wp-content/uploads/2015/06/No-makeup.jpg>
10. <http://el.crysbeautyspa.com/succes-moda-estetica/machiajul-si-coafura-indiana-o-altfel-de-arta/>
11. <http://el.crysbeautyspa.com/infrumusetare/modele-de-machiaj-indian-si-pakistanez/>
12. <http://www.athensmagazine.gr/photos/articles/b37de622f637d0bfcd163030e2f6bbed.jpg>
13. <http://www.designcatwalk.com/makeup-and-some-sake-to-embody-the-iki-chic-and-smart/>
14. <http://static.pblogs.gr/f/347624-henna.jpg324.jpg>
15. <http://listaka.com/wp-content/uploads/2015/07/29..jpg>
16. <http://listaka.com/wp-content/uploads/2015/07/26..jpg>
17. <http://listaka.com/wp-content/uploads/2015/07/12..jpg>
18. <https://www.fotolia.com/id/95059146?by=serie>
19. <http://www.zazzle.co.uk/lotus+henna+design+temporary+tattoo+sheet-256389196756558437>
20. <https://hennabyhina.files.wordpress.com/2011/05/picture-3361.jpg>
21. <http://www.stylesglamour.com/wp-content/uploads/2014/09/Best-Peacock-Mehndi-Designs-2014-1.jpg>
22. <http://www.hennadesignsideas.com/wp-content/uploads/2013/09/henna-birds.jpg>
23. https://www.yelp.com/biz_photos/hummingbird-henna-design-denver?select=x6qxGnTeLagNQdQW_9hngw
24. <http://www.fashionlady.in/indian-henna-designs-unfold-deeper-meanings-significances/13903>
25. <https://www.flickr.com/photos/12079182@N05/4405696899>
26. <https://www.dorar-aliraq.net/threads/84551>
27. <http://mocarock.deviantart.com/art/climbing-plant-detail-122948731>
28. <https://gr.pinterest.com/explore/sun-tattoo-designs/>

29. <http://www.fashionlady.in/indian-henna-designs-unfold-deeper-meanings-significances/13903>
30. <https://gr.pinterest.com/pin/322218548317838709/>
31. http://chrishecker.com/Henna_Tattoos
32. <http://hennablogspot.com/wp-content/uploads/2015/12/Henna-Party-Baltimore-Soog-girls-birthday-tattoo-bat-mitvah.jpg>
33. <http://mariachughtai.deviantart.com/art/Henna-437043995>
34. <http://flowerwills.deviantart.com/art/Henna-Mandala-Palm-and-Forearm-Design-370107138>
35. <http://www.warpaths2peacepipes.com/indian-tribes/>
36. <http://www.warpaths2peacepipes.com/>
37. <http://www.findfast.org/tribes-native-americans/>
38. <http://prince.org/msg/7/258918?pr>
39. <http://spiritofthelakepeople.blogspot.gr/2010/09/face-painting-traditions-among-native.html>
40. <http://www.bbc.co.uk/amazon/sites/kayapo/pages/images2.shtml?3>
41. http://www.chinadaily.com.cn/photo/2011-05/04/content_12442502_2.htm
42. http://www.chinadaily.com.cn/photo/2011-05/04/content_12442502_3.htm
43. <http://trail-session.fr/wp/wp-content/uploads/2013/04/Tribu-Kayapo.jpg>
44. <http://paroleleggere.it/wp-content/uploads/2014/02/K1.jpg>
45. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2452291/Ashaninka-tribe-Peru-determined-continue-way-life-fight-land.html>
46. <http://creativeroots.org/wp-content/uploads/2011/12/The-Ashaninka-tribe.jpg>
47. [https://en.wikipedia.org/wiki/Ash%C3%A1ninka_people#/media/File:Flickr_-_Minist%C3%A9rio_da_Cultura_-_Acre,_AC_\(37\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Ash%C3%A1ninka_people#/media/File:Flickr_-_Minist%C3%A9rio_da_Cultura_-_Acre,_AC_(37).jpg)
48. <http://www.bangkokpost.com/print/418042/>
49. <http://indiancountrytodaymedianetwork.com/gallery/photo/tap-alternate-reality-22-painted-faces-tell-stories-160195>
50. <http://onajunket.com/the-children-of-the-amazon-ecuadors-oriente/>
51. <http://thinkjungle.com/amazon-jungle-tours/huaorani-lodge/>
52. http://www.egyptsearch.com/forums/ultimatebb.cgi?ubb=get_topic;f=8;t=007497

53. <http://www.voanews.com/a/aboriginal-cultural-resurgence-as-new-tv-drama-airs/1538729.html>
54. <http://stylesweekly.com/wp-content/uploads/2015/06/Shiny-brown-eye-shadow.jpg>
55. <https://www.beautylish.com/a/vxixi/contour-and-highlight-dark-skin>
56. <http://www.viaggionelmondo.net/28957-foto-di-viaggio-tribu-karo-etiofia/>
57. <http://estaticos01.ocholeguas.com/imagenes/2008/07/08/1215532554-extras-ladillos-1-0.jpg>
58. <http://afritorial.com/wp-content/uploads/2014/02/karo5.jpg>
59. <http://9jafrikfashion.blogspot.gr/2013/10/culture-series-efik-people.html>
60. http://2.bp.blogspot.com/_1vkZu7yYiIM/UnHy0CyJuqI/AAAAAAAAABNE/iBBjci5gPfQ/s1600/efik2.jpg
61. <http://blog.goway.com/globetrotting/wp-content/uploads/2015/02/Papua-New-Guinea-Tribe-in-Yellow-Paint-736x490.jpg>
62. <http://blog.goway.com/globetrotting/2016/02/discover-tribal-culture-in-papua-new-guinea/>
63. <http://www.exorientelux.pl/papua-nowa-gwinea>
64. <https://twodifferentgirls.files.wordpress.com/2012/10/coastal.jpg>
65. <http://norbertbecke.com/galerien/papua-neuguinea/?lang=en>
66. <http://www.south-africa-tours-and-travel.com/images/three-young-man-red-clay-xhosa.jpg>
67. <http://www.south-africa-tours-and-travel.com/images/manhood-ritual-trevor-kelly-xhosa.jpg>
68. http://4.bp.blogspot.com/_RkQBekxxDgA/ThGQB9kdr6I/AAAAAAAAAEo/kFiw4XvVHic/s1600/Xhosa+headdress.jpg
69. https://en.wikipedia.org/wiki/Nuba_peoples#/media/File:Nuba_man_body_painting.jpg,
70. <http://kwekudee-tripdownmemorylane.blogspot.gr/2013/08/nuba-people-african-ancient-people-of.html>
71. <https://www.britannica.com/topic/Nuba>
72. <http://originalpeople.org/wp-content/uploads/2013/09/nuba-3bodypaintings-agostinoarts.jpg>

73. [https://www.wildfrontierstravel.com/media/cache/carousel_small/axum/Web%20Images%20-%20Axum-FTP/A-Group%20Tour%20Carousel%20\(New\)/Subsaharan%20Africa/Omo%20Valley%20Trek/Omo-Valley-Trek-03.jpg](https://www.wildfrontierstravel.com/media/cache/carousel_small/axum/Web%20Images%20-%20Axum-FTP/A-Group%20Tour%20Carousel%20(New)/Subsaharan%20Africa/Omo%20Valley%20Trek/Omo-Valley-Trek-03.jpg)
74. <http://surfingbird.ru/surf/fvtC43A60>
75. <https://cdn.niftyhomestead.com/assets/images/Photography/Omo%20Valley/africa0.jpg>
76. http://assets.survivalinternational.org/pictures/1103/eth-ham-mr-02_screen.jpg
77. <http://travel.nationalgeographic.com/travel/365-photos/boys-mursi-tribe-ethiopia/>
78. <http://3.bp.blogspot.com/-hAo2zVwf4OM/Td2d3E2Xo-I/AAAAAAAAAGw/Fv1NYLVoU/s1600/mursi-tribe-ethiopia-10.jpg>
79. <https://impolitikal.files.wordpress.com/2014/08/young-girl-from-the-mursi-tribe-lower-omo-valley-ethiopia.jpg>
80. <http://www.darioendara.com/wp-content/themes/synthetik/functions/timthumb.php?src=http://www.darioendara.com/wp-content/uploads/2012/08/Masai940.jpg&w=900&zc=1&q=100>
81. <http://www.shadowsof africa.com/travel-africa/wp-content/uploads/2016/06/maasai-warrior1.jpg>
82. <http://patrickdrummond.com/wp-content/uploads/2013/05/Painted-Surma-Tribe-Girl-Omo-Valley1.jpg>
83. <http://www.human-resonance.org/surma3.jpg>
84. <http://www.pipermackayphotography.com/programs/surma-tribe-extensionpre-tour/>
85. <http://afritorial.com/wp-content/uploads/2012/09/Surma-people3.jpeg>
86. <http://buzzsouthafrica.com/wp-content/uploads/2013/07/Pondo-tribe.jpg>,
87. <http://image.slidesharecdn.com/pppbodypaintingandmodification-s-121106130729-phpapp02/95/5th-ppp-body-painting-and-modifications-bim-2-2012-14-638.jpg?cb=1352207444>
88. <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/d2/4b/e2/d24be2f619515906157446e2d3a7c6e6.jpg>
89. http://4.bp.blogspot.com/_JF8UtJK3aog/RdnEDvP6IZI/AAAAAAAAALU/73o6euujZ_0/s400/wodaabe%2B5.gif

90. http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2015/07/04/23/2A3623E800000578-3149684-image-a-1_1436048119352.jpg
91. http://cdn.movieweb.com/img.backdrops/FIsVkiCk4Dwavx_1_a.jpg
92. http://4.bp.blogspot.com/_JF8UtJK3aog/RdnEvvP6lcl/AAAAAAAAALs/s_lmlUjCcrk/s400/wodaabe%2B3.jpg
93. http://humanplanet.com/timothyallen/wp-content/uploads/2011/01/Wodaabe_Timothy-Allen_003.jpg
94. http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2015/07/05/00/2A3623C200000578-3149684-image-a-6_1436053858275.jpg
95. http://humanplanet.com/timothyallen/wp-content/uploads/2011/01/Wodaabe_Timothy-Allen_008.jpg
96. <http://www.rosemarysheel.com/wp-content/gallery/woodabe/woodabe-geerewol-beauty-judge-214.jpg>
97. <https://images.robertharding.com/preview/RM/RH/VERTICAL/817-97265.jpg>
98. <http://img.ezinemark.com/imagemanager2/files/30002494/2010/08/2010-08-30-15-49-37-2-men-are-eager-to-make-up-themselves-with-the-hope.jpeg>
99. <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/564x/b8/3a/d2/b83ad26e042290c0f0d769e7430a0387.jpg>